

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Björn Mazetti

I brist på sakrättsliga moment

En undersökning av svensk rätts tolerans för pantsättning av bitcoin

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Patrik Lindskoug

Termin för examen: Period 1 HT 2021

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	5
FÖRKORTNINGAR	6
1 INLEDNING	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Syfte och frågeställning	8
1.3 Metod och material	8
1.4 Avgränsningar	10
1.5 Disposition	11
2 BITCOIN	12
2.1 Vad är en bitcoin?	12
2.1.1 Bitcoin – egendom eller valuta?	12
2.1.2 Bitcoin – en förenklad överblick	13
2.1.3 Transaktioner i blockkedjan	14
2.1.4 Plånböcker	15
2.2 Ett försök till en juridisk definition	17
2.3 Äganderättsproblematik	19
2.4 Jämförbara tillgångar	22
2.4.1 Inledning	22
2.4.2 Bitcoin som finansiellt instrument	23
3 PANT	24
3.1 Pant i allmänhet	24
3.2 Pantavtalet	25
3.3 Specialitet	27
3.4 Traditionsprincipen	28
3.4.1 Traditionsprincipen i allmänhet	28
3.4.2 Lösöre	30
3.4.3 Lösöre i besittning av tredje man – denuntiation	31
3.4.4 Fysiska värdepapper	32

3.4.5	Digitala värdepapper	33
3.4.6	Utsläppsrätter och elcertifikat	37
3.4.7	Upphovsrätter	40
4	ATT PANTSÄTTA BITCOIN	42
4.1	Det icke-materiella problemet	42
4.2	Potentiella tillvägagångssätt	45
4.2.1	Inledande kommentar	45
4.2.2	(I) Pantsättning av bitcoin som lösöre	45
4.2.3	(II) Registerpant	49
4.2.4	(III) Pantsättning genom denuntiation	50
5	AVSLUTANDE SYNPUNKTER	53
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	55
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	58

Summary

The topic of cryptocurrencies such as bitcoin is rather new phenomenon in Swedish law. The last few years cryptocurrencies, but more specifically, bitcoin has seen rapid growth in value which in turn has led to a growing interest in bitcoin as an alternative asset to invest in. The following thesis will try to answer the question to which extent Swedish law tolerate using bitcoin as the asset that is the subject of a lien.

To answer the thesis research question, I examine how to classify bitcoin as property and what effects the classification might have when it comes to property rights. The thesis then focuses on hypothecation of movable property in general as well as hypothecation of property with similar traits as bitcoin.

Based on the examination of hypothecation of property with similar traits as bitcoin I identify and apply three different methods for hypothecation of movable property on bitcoin: (I) hypothecation of movable goods and chattels, (II) hypothecation by registration and (III) hypothecation by measure of information to a third party. The second method (II) is based on hypothecation of digital securities, a method that unfortunately is not applicable on bitcoin since hypothecation by methods of registration only is allowed by Swedish law if there is *lex specialis* which allows it.

Method (I) is based on the thought that if you introduce a physical element to an object, which by nature is nonphysical, you should be able to hypothecate the nonphysical object like it was a physical one by means of a change in the right of disposition, if the right of disposition is tied to a physical object. The introduction of a physical bitcoin wallet would hopefully meet the criteria set in Swedish law for a valid hypothecation of movable goods and chattels.

Method (III) is sprung from ideas within legal doctrine that it is possible to, by means of measure of information to a third party, hypothecate emission

rights. Since there are many similarities between the trading of emission rights and bitcoin the same analogy would be applicable meaning that hypothecation of bitcoin by means of measure of information to a third party who is in possession of the asset that is the subject of the lien should be tolerable by Swedish law.

Sammanfattning

Bitcoin och andra liknande kryptovalutor är rättsligt sätt relativt nya företeelser. Mot bakgrund av dess våldsamma ökning i värde de senaste åren samt det faktum att många aktörer tycks bli mer och mer positiva till alternativa investeringar i kryptovalutor försöker följande uppsats svara på frågan i vilken utsträckning svensk rätt tolererar pantsättning av bitcoin.

För att besvara frågan undersöks under vilket egendomslag bitcoin faller under samt vad det får för effekter rent äganderättsligt. Uppsatsen fokuserar därefter på pantsättning av lös egendom i allmänhet samt hur olika liknande typer av egendom behandlas pantrettsligt i Sverige.

Baserat på undersökningen av liknande egendomstyper appliceras tre olika koncept för pantsättning av lös egendom på bitcoin: (I) pantsättning som fysiskt lösöre, (II) pantsättning genom registrering och (III) pantsättning genom denuntiation till tredje man. Koncept (II) bygger på hur man pantsätter digitala värdepapper, ett koncept som inte är möjligt att applicera på bitcoin då registerpantsättning i svensk rätt kräver lagstöd.

Koncept (I) bygger på att man vid pantsättningen av bitcoin (som utgör icke-fysisk egendom) introducerar ett fysiskt moment genom en fysisk förfogandelegitimation som kan traderas från pantsättaren till panthavaren. Detta kan liknas vid olika typer av nyckelpantsättning som tidigare använts för fysisk egendom. En sådan lösning innebär att man kan pantsätta icke-fysisk egendom som om den vore fysisk då man introducerar ett förhoppningsvis godtagbart sakrättsligt moment i och med traditionsprincipens uppfyllande.

Koncept (III) bygger vidare på diverse tankar i doktrinen om möjligheten att genom denuntiation pantsätta utsläppsrätter, en slags icke-fysisk egendom som saknar direkt lagstöd för pantsättning. Som följd av likheterna mellan bitcoin och utsläppsrätter borde en analogi mellan tankegångarna kunna göras

innebärande att pantsättning genom denuntiation borde tolereras under förutsättningen att egendomen innehas av tredjeman.

Förord

Tack till dig som på något sätt bidragit till denna uppsats. Ingen nämnd, ingen glömd.

Förkortningar

AB	Aktiebolag
EBA	European Bank Authority
FRL	Förmånsrättslagen (1970:979)
HB	Handelsbalk (1736:1232)
HD	Högsta domstolen
JB	Jordabalken (1970:994)
LEC	Lag om elcertifikat (2011:1200)
LKF	Lag om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument (1998:1479)
LUV	Lag om vissa utsläpp av växthusgase(2020:1173)
NJA	Nytt juridiskt arkiv
PantL	Lag om pantsättning av lös egendom som av tredje man (1936:88)
PoW	Proof of work
Prop.	Proposition
SAOB	Svenska akademins ordbok
SkbrL	Skuldebrevslagen (1936:81)
URL	Upphovsrättslagen (1960:729)
Vp-konto	Värdepapperskonto
VPC	Värdepapperscentral
VPML	Lag om värdepappersmarknaden (2007:528)

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Egendom har endast ett värde om någon är beredd att betala för den. En majoritet av befolkningen kan troligtvis ställa sig bakom påståendet att guld är värdefullt. Varför man anser att just guld är värdefullt skiljer sig åt från person till person. Det kan exempelvis bero på att det är dyrbart, används i viktigare industriprodukter på grund av dess egenskaper eller är attraktivt att titta på. Oavsett anledning leder det hela till att folk är beredda att betala pengar för egendomen innebärande att den får ett ekonomiskt värde. I och med den tekniska utvecklingen uppstår ständig nya typer av egendom. En sådan egendomstyp är bitcoin, en så kallad kryptovaluta. Kryptovalutor i allmänhet och bitcoin i synnerhet är inget nytt påfund. Faktum är att den digitala egendomen som hamnat på allas läppar under de senaste åren existerat sedan 2009.¹ Genom skapandet av bitcoin har man för första gången i större skala lyckats skapa en digital egendomstyp baserad på kryptografi, som möjliggör ekonomiska transaktioner mellan parter utan att behovet förlita sig på vare sig finansiella institut, banker eller stater.² Bitcoin har, beroende på när man investerat, visat sig vara en väldigt lukrativ tillgång men plågats av en extrem volatilitet.³ Detta i kombination med en växande skepticism mot finansiella institut och rädslan för inflation i pandemins kölvatten har lett till att såväl företag som privatpersoner söker sig till alternativa investeringsmetoder.

Teknisk utveckling på det finansiella området sker då och då och påverkar sällan rättens syn på egendom. Med bitcoin uppstår en ny icke-fysisk rättsfigur som ska placeras in i ett system som till stor del är byggt på en föreställ-

---

¹ Se Nakamoto, Satoshi, *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*, (2009) <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf?>

² Nakamoto (2009) s. 1.

³ Se Franco, Pedro, *Understanding bitcoin* (2015) s. 33 ff. Jfr grafen för bitcoins förhållande till USD <https://coinmarketcap.com/currencies/bitcoin/>.

ning om fysisk egendom. Detta aktualiserar en mängd juridiska frågeställningar. Följande uppsats är ämnad att närmare undersöka en av dessa frågeställningar, nämligen i vilken utsträckning svensk rätt tillåter pantsättning av bitcoin.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med förevarande uppsats är att undersöka de problem som uppstår vid pantsättning av kryptovalutor framför allt vad gäller svårigheten att uppnå giltigt sakrättsligt skydd genom tradition eller rådighetsavskärande moment. Med uppsatsen ämnar jag även att undersöka om det finns några alternativa lösningar som innebär att ovan nämnda problem undviks. För att uppnå uppsatsens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- I vilken utsträckning tolererar svensk rätt pantsättning av bitcoin?
- Är det möjligt att analogivis tillämpa nuvarande metoder för pantsättning av icke-fysiska egendomstyper vid pantsättningen av bitcoin?

1.3 Metod och material

Till följd av att uppsatsens syfte av att fastställa gällande rätt och föreslå lösningar som undviker de problem gällande rätt presenterar används en rättsdogmatisk metod. Metoden består i att med utgångspunkt i det problem som presenterats i uppsatsens frågeställning, genom tillämpning av i svensk rätt erkända rättskällor, försöka finna en lösning på ett rättsligt problem.⁴ Rent konkret innebär detta att svar har sökts i lagstiftning, lagförarbete, rättspraxis och doktrin. För att reda ut i vilken utsträckning svensk rätt tillåter pantsättning av bitcoin har jag först och främst undersökt hur man pantsätter jämförbar egendom. Detta har varit nödvändigt till följd av att bitcoin är en så pass ny egendomstyp att den varken täcks av uttrycklig lagreglering eller relevant praxis på det civilrättsliga området. Egendomen som undersökts har varit såväl fysisk som icke fysisk. Val av egendom har gjorts utifrån egendom vars

---

⁴ Se Kleineman, Jan, "Rättsdogmatisk metod" i *Juridisk metodlära* (2018) s. 21.

egenskaper på något sätt liknar egenskaperna hos bitcoin. Efter att ha undersökt olika metoder för pantsättning har jag vidare applicerat dessa på bitcoin och analyserat huruvida dessa metoder är lämpliga eller inte lämpliga att använda vid pantsättning av bitcoin.

Under uppsatsens gång har det naturligtvis varit viktigt att ta hänsyn till gällande rättskällehierarki innebärande att skillnad måste göras mellan rättskällor med formell auktoritet och rättskällor utan formell auktoritet. Till rättskällor med formell auktoritet räknas lagstiftning och prejudicerande rättspraxis, framför allt från HD. Ibland tillskrivs även lagförarbeten formell auktoritet, framför allt av domstolarna, medan det i doktrin är mindre självklart att så ska vara fallet.⁵ Till följd av domstolarnas syn på förarbeten och det faktum att domstolarna utgör huvudsaklig rättstillämpare har jag valt att behandla förarbetsuttalanden som en rättskälla med viss formell auktoritet. De värderas inte lika högt som lagstiftning och praxis men högre än doktrin. Doktrin har ingen formell auktoritet men är fortfarande en rättskälla att beakta. Doktrinens värde som rättskälla ligger inte i vem som har skrivit den utan i stället i dess förmåga att genom bra argumentation övertyga läsaren.⁶

Uppsatsen bygger framför allt på två typer av material, det juridiska materialet och det tekniska materialet. Det juridiska materialet består till stor del av standardverk på det sakrättsliga och panträttsliga området från exempelvis *Millqvist, Walin, Håstad* och *Lennander*. Sett till hur olika typer av icke-fysisk egendom kontoförs och pantsätts hänvisas till avhandlingar skrivna av *Wallin-Norman* och *Elgebrant*. Det tekniska materialet som används vänder sig i första hand inte till jurister utan består i material som framför allt är riktat till ingenjörer och ekonomer. På grund av bristen på doktrin som berör bitcoin, med undantag för en mindre framställning av *Elgebrant*, har det tekniska materialet varit en förutsättning för att möjliggöra en inplacering av bitcoin i en juridisk kontext. Detta har naturligtvis medfört svårigheter och ett antal förenklingar i de tekniska beskrivningarna har fått göras. Fokus har legat

---

⁵ Kleineman (2018) s. 28.

⁶ Kleineman (2018) s. 28.

på de tekniska egenskaper som kan få betydelse för den juridiska tillämpningen.

1.4 Avgränsningar

Då många kryptovalutor bygger på så kallad *open source*-kod finns det extremt många olika typer av kryptovalutor och det tillkommer ständigt nya.⁷ Dessa kryptovalutor bygger i sin tur på diverse olika tekniker även om de på många sätt liknar varandra. Av denna anledning har jag valt att endast behandla bitcoin i denna uppsats. Detta val motiveras av att bitcoin för tillfället är den kryptovaluta med störst börsvärde⁸ och som i allmänhet är mest känd för allmänheten.⁹ Att skriva uppsatsen ur perspektivet kryptovalutor i allmänhet hade inneburit en risk för felaktigt underbyggda resonemang sett till kryptovalutornas bakomliggande teknik till följd av långtgående generaliseringar och förenklingar.

En annan central avgränsning består i att uppsatsen endast behandlar panträtt. Det innebär att exempelvis säkerhetsöverlåtelser eller liknande alternativa kreditsäkerheter inte behandlas mer än i den mån det är nödvändigt för att utreda och diskutera de panträttsliga aspekterna.

Uppsatsens frågeställningar och syfte är inriktade på panträttsliga problem med sakrättsliga följder. Dessa problem kräver i allmänhet att vissa sakrättsliga aspekter tas upp men endast i den mån de panträttsliga problemen kräver det. I övrigt är fokus för uppsatsen fullföljandet av själva pantsättningen. Problem kopplat till realisation vid pantsättarens eventuella konkurs behandlas därför ej. Uppsatsens frågeställning och syfte och dess snäva formuleringar innebär en avgränsning i sig. Andra aspekter som i och för sig kan anses vara relevanta lämnas på grund av det begränsade tidsspannet för skrivandet av

---

⁷ Se Franco (2015) s. 171 ff.

⁸ Den 17 september 2021 hade bitcoin ett börsvärde på cirka 891 miljoner dollar.

⁹ Se <https://coinmarketcap.com/all/views/all/>.

uppsatsen oberörda. Härtill hör exempelvis frågor av skatterättslig och ekonomisk natur.

1.5 Disposition

Uppsatsen är efter det inledande avsnittet indelat i fyra avsnitt. I avsnitt 2 presenteras bitcoin som egendom, både ur teknisk och juridisk synvinkel. I avsnittet redogörs även för egendom som under resterande avsnitt används för jämförelse. Avsnitt 3 behandlar pant av lös egendom. Förutom att redogöra för de grundläggande förutsättningarna för pantsättning av lös egendom i allmänhet redogörs även för hur olika slags egendom pantsätts med fokus på det sakrättsliga momentet som ska innebära borgenärsskydd. I avsnitt 4 analyseras det svenska rättssystemet syn på icke-fysisk egendom i allmänhet med syftet att försöka förutspå hur rättssystemet kan tänkas se på bitcoin. I avsnitt 4 appliceras även de metoder för pantsättning av jämförbar egendom som redogjorts för i avsnitt 3 på bitcoin för att undersöka om någon av dessa metoder innebär en sakrättsligt giltig pantsättning. I avsnitt 5 summeras uppsatsens slutsatser och frågeställningar besvaras.

2 Bitcoin

2.1 Vad är en bitcoin?

2.1.1 Bitcoin – egendom eller valuta?

Det är lätt att luras av ett ords lydelse. Vid första anblick är det naturligt att anta att en kryptovaluta är en valuta. Om man delar på ordet och låter krypto och valuta stå för sig kan krypto definieras som något ”hemligt, lönnligt eller fördolt”¹⁰ och valuta som ”ett ekonomiskt värde hos något eller en säkerhet”¹¹. I själva verket syftar krypto på den teknik som ligger bakom tillgången.¹² Att jämföra en kryptovaluta med en traditionell valuta så som den amerikanska dollarn eller den svenska kronan är felaktigt av diverse skäl. EBA (European Bank Authority) definierar en kryptovaluta som ”en digital representation av ett värde som inte är utfärdat av en bank eller ett statligt organ och som inte nödvändigtvis är kopplat till en fysisk valuta, men som används av fysiska eller juridiska personer som ett bytesmedel som kan skickas, lagras eller säljas elektroniskt”¹³. Rent teoretiskt är det möjligt att använda vad som helst som en ”valuta” såvida båda parterna i en transaktion är beredda att acceptera valutan som betalningsmedel. Problemet är att en sådan valuta inte lär accepteras av den breda allmänheten. Det allmänna definitionsproblemet ligger således inte i huruvida valutan har ett värde eller om den accepteras vid diverse transaktioner utan snarare i frågan om den breda acceptansen bland juridiska och fysiska personer, och även till viss del i huruvida den erkänns av en stat eller inte. I dagsläget är det inte möjligt att jämföra en kryptovaluta med en fysisk valuta på grund av att den inte är allmänt accepterad som ett sätt att betala för varor eller tjänster, vare sig bland juridiska och fysiska personer eller bland stater. Kryptovalutor bör i stället

---

¹⁰ Se SAOB ”krypto” <https://svenska.se/saob/?sok=krypto&pz=4>.

¹¹ Se SAOB ”valuta” <https://svenska.se/saob/?sok=valuta&pz=4>.

¹² se Judmayer, Aljosha m.fl. *Blocks and Chains – Introduction to Bitcoin, Cryptocurrencies, and their Consensus Mechanisms* (2017) s. 9 ff.

¹³ EBA opinion on virtual currencies 2014 08 s. 11. Fri översättning.

ses som egendom som kan säljas i utbyte mot en traditionell valuta, liknande statusen för guld eller värdepapper. Denna syn på bitcoin som företeelse går emot dess uttryckta syfte. Vid dess skapande var syftet med bitcoin att skapa ett betalningssystem utan inblandning från kreditinstitut och banker.¹⁴ I dagsläget är användningen till stor del en annan till följd av den värdeökning bitcoin genomgått de senaste åren.¹⁵ Bitcoin används mer som ett spekulativt instrument än som en valuta eller betalningslösning.

2.1.2 Bitcoin – en förenklad överblick

Att svara på vad en kryptovaluta är eller hur de fungerar är inte helt enkelt. Detta är delvis en effekt av att det finns ett stort antal kryptovalutor som i sin tur bygger på olika tekniker. Satoshi Nakamoto¹⁶ definierar i sin uppsats *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System* en bitcoin som en ”kedja av digitala signaturer”.¹⁷ Tekniken bygger på kryptografi.¹⁸ För att en transaktion ska vara möjlig krävs att såväl säljare som köpare har tillgång till en privat nyckel. Den privata nyckeln används för att för verifiera parternas identitet. Vid själva transaktionen verifierar överlåtaren sin identitet med sin privata nyckel samt delger en publik adress till förvärvaren. I den publika adressen noteras transaktionens värde. Förvärvaren verifierar sedan överlåtelsen med sin egen privata nyckel. När detta har skett måste transaktionen verifieras av kryptovalutanätverket vilket rent tekniskt genomförs genom att transaktionen läggs till i blockkedjan. Det hela kan liknas med att skicka ett e-mail.¹⁹ Lösenordet till ditt e-mailkonto utgör din privata nyckel och den publika adressen utgör e-mailadress. Vid genomförandet av en transaktion loggar du in med ditt lösenord, skapar ett mejl (en transaktion) där du i meddelandet fyller i mottagarens e-mailadress. Transaktionens värde utgör innehållet i e-målet. Det är viktigt att redan här nämna att själva blockkedjan inte innehåller någon

---

¹⁴ Se Nakamoto (2009) s. 8.

¹⁵ Mellan 1 januari 2017 och 1 januari 2021 steg värdet på 1 bitcoin från 998,33 USD till 29 374,15 USD, se <https://coinmarketcap.com/currencies/bitcoin/>

¹⁶ Satoshi Nakamoto är en pseudonym för den person eller personer som skapade bitcoins ursprungskod. Den verkliga identiteten är okänd.

¹⁷ Se Nakamoto (2009) s. 2.

¹⁸ För en teknisk förklaring av kryptografi se Judmayer, m.fl. (2017) s. 9 ff.

¹⁹ Det bör noteras att liknelsen utgör en grov förenkling av verkligheten.

information om användares konton. Blockkedjan innehåller endast information om olika transaktioner, hur mycket de är värda och till vem värdet har skickats.²⁰ För att hantera sina bitcoin är man tvungen att använda sig av en *wallet*²¹, en typ av programvara som kan liknas vid en e-mailklient. Plånboken möjliggör förutom transaktioner även en överblick av hur många bitcoin användaren har tillgång till.²²

2.1.3 Transaktioner i blockkedjan

För att kunna besvara frågan huruvida det är möjligt att pantsätta bitcoin är det viktigt att förstå hur en transaktion rent tekniskt går till. En transaktion består av ett antal inmatningar och utmatningar. Varje inmatning låser upp en tidigare utmatning genom att tillhandahålla en digital kryptografisk signatur. Själva inmatningen fungerar som bevis på att innehavaren av en specifik bitcoin-adress som vid en tidigare transaktion mottagit ett antal bitcoin även är innehavaren av den privata nyckel som tillhör bitcoin-adressen. Det är denna privata nyckel som krävs för att överföra de bitcoin som tillhör den specifika bitcoin-adressen till en annan bitcoin-adress, det vill säga genomföra en ny transaktion.²³ Rent praktiskt kan en transaktion beskrivas genom följande exempel. A vill överföra (x) bitcoin till B som betalning för en vara. För att genomföra detta behöver A B:s bitcoin-adress vilken hen placerar i utmatningsdelen av transaktionen tillsammans med det belopp (x) som ska överföras. För att kunna föra över (x) bitcoin till B behöver A göra två saker, dels bevisa att hen äger (x) bitcoin, dels visa att hen verkligen vill överföra dem till B. A behöver därför göra en sökning i blockkedjan för att finna transaktioner där A mottagit bitcoin till sin bitcoin-adress. Med sin privata nyckel låser sedan A upp tillräckligt många tidigare transaktioner för att täcka beloppet (x). Exempelvis låser A upp två stycken tidigare transaktioner på (0,8x) och (0,4x) för att täcka beloppet (x) som ska överföras till B. A skapar sedan en inmatning med dessa två tidigare utmatningar (tidigare transaktioner) som sedan placeras i den utmatning som ska innebära transaktionen av (x) bitcoin

---

²⁰ Se Franco (2015) s. 77.

²¹ Här efter benämnt som plånbok.

²² Se Franco (2015) s. 17.

²³ Se Judmayer m.fl. (2017) s. 26.

till B. Eftersom det i exemplet används två tidigare transaktioner med ett totalt värde på $(1,2x)$ måste A i utmatningen även lägga till ytterligare en transaktion i utmatningen på $(0,2x)$ som leder tillbaka till en bitcoin-adress som kontrolleras av A. Syftet med detta får att A ska få tillbaka det överskjutande beloppet. Efter att transaktionen sedan är skapad med ett antal inmatningar och utmatningar skickar A den vidare för verifiering av kryptovalutanätverket. Transaktionen läggs sedan till i ett nyskapat block i block-kedjan och godkänns (verifieras) därefter genom att ett antal andra block tillkommer ovan på det block där transaktionen inkluderats.²⁴ Nya block skapas genom en process som kallas *mining* vilket resulterar i att ett nytt block hamnar längst fram i block-kedjan.²⁵ Block-kedjan kan liknas vid en tidslinje som kronologiskt visar samtliga bitcoin-transaktioner som någonsin skett. Miningen innebär att en eller flera miners tillhandahåller datorkraft för att med hjälp av programmerade algoritmer hitta lösningar på hash-funktioner (en sorts matematiska problem).²⁶ Skapandet av nya block fungerar som en säkerhetslösning för att förhindra att samma transaktion spenderas två gånger. Genom att en ny transaktion inkluderas i ett block (block A) medan ytterligare block (Block B-F) med andra transaktioner placeras framför block (A) blir transaktionen verifierad. En transaktion verifieras således genom att ytterligare block placeras efter blocket med transaktionen som ska verifieras. När en transaktion väl är verifierad kan de transaktioner som utgör den verifierade transaktionen inte kan användas igen för att skapa ytterligare en ny transaktion.²⁷ På så sätt hindrar systemet användarna från att dubbelspendera sina bitcoin.

2.1.4 Plånböcker

För den vidare framställningen finns det anledning att redogöra för hur man ”lagrar” sina bitcoin rent praktiskt. För detta erbjuder inte själva blockkedjan någon praktisk lösning utan i stället används så kallade *wallets* eller *plånböcker*. Olika plånböcker är byggda på olika typer av tekniska lösningar för

---

²⁴ Se Judmayer, Aljosha m.fl. *Blocks and Chains – Introduction to Bitcoin, Cryptocurrencies, and their Consensus Mechanisms* (2017) s. 26, Franco (2015) s. 113 ff.

²⁵ Se Franco (2015) s. 115.

²⁶ Se Franco (2015) s. 143.

²⁷ Se Franco (2015) s. 113 ff.

hantering av ägda bitcoin, men gemensamt för dem är att de i allmänhet ger användaren möjlighet att skapa och lagra privata nycklar; skapa spåra och i vissa fall kontoföra transaktioner samt på enkelt sätt hantera olika konton med olika tillgångar på.²⁸ En plånbok behöver dock inte innehålla dessa funktioner utan är i grunden endast någonting som man använder för att förvara en eller flera privata nycklar.²⁹ I teorin är det därför möjligt att använda sitt minne som plånbok, eller skriva ner sin privata nyckel på en bit papper. Det stora problemet med en sådan plånbokslösning är att om du glömmer bort eller tappar din nyckel har du ingen möjlighet att komma åt dina bitcoin. Dessa bitcoin går då förlorade utan möjlighet att återvinnas precis som om du hade tappat bort fysiska kontanter. Plånböcker kan delas in i olika kategorier baserat på vilka funktioner de erbjuder. Inom dessa kategorier är plånboken ”varm” eller ”kall”. Att en plånbok är varm innebär att den på något sätt är uppkopplad till internet, medan en kall plånbok inte är det.³⁰ Judmayer m.fl kategoriserar plånböcker på följande sätt: (I) basklient: en plånbok som är placerad på en enhet tillhörande användaren. Plånboken kan inte utföra några åtgärder i bitcoin-nätverket (såsom transaktioner eller verifiering). En basklient är därför inte tillräcklig för att utföra alla åtgärder som är nödvändiga för att hantera sin egendom. Kategorin inkluderar både kalla och varma plånböcker exempelvis USB-minnen och externa hårddiskar. (II) Funktionella basklienter: en plånbok som är placerad på en enhet tillhörande användaren men som kan utföra samtliga funktioner som är nödvändiga för hantering av bitcoins (transaktioner, verifiering, mining etc.) och lagrar en hel kopia av blockkedjan. På grund av dessa funktioner anses en sådan plånbok alltid vara varm. Sådana plånböcker kan i sin tur kategoriseras som antingen ”tunna” eller ”tjocka”. Den stora skillnaden mellan en tunn och en tjock klient är att den tunna klienten inte innehåller en kopia av blockkedjan innebärande att den för att fungera måste kopplas upp till ett nätverk. (III) Värsklient: en plånbok som till skillnad från tidigare beskrivna plånböcker inte innehas på hårddisken av en

---

²⁸ Judmayer m.fl. (2017) s. 46 ff.

²⁹ Ibid s. 51.

³⁰ Ibid s. 52.

ägarkontrollerad enhet utan i stället sköts av en tredje part digitalt genom exempelvis en app eller webbklient. En värdklient är alltid varm.³¹

2.2 Ett försök till en juridisk definition

I svensk rätt görs det skillnad på olika typer av egendom. Den grundläggande indelningen när det kommer till egendomslag är inledningen fast- kontra lös egendom i 1 kap. 1 § samt 2 kap. 1-3 §§ Jordabalken (1970:994) där man definierar lös egendom som all egendom som inte är fast. Avsaknaden av en positiv legaldefinition för begreppet lös egendom innebär ett behov av underkategorier när det kommer till lös egendom. Av naturliga skäl finns det behov av att göra skillnad på hur man sakrättsligt behandlar fysiska föremål så som bilar jämfört med elektroniskt kontoförda värdepapper. I allmänhet löses detta genom att sakrättsliga problem regleras i den speciallagstiftning som har med egendomslaget att göra.³² Utöver egendom vars sakrättsliga hantering löses genom lagreglering finns exempel på egendom som tillkommit som ett resultat av lagstiftning. Sådan egendom benämns i doktrin som *syntetiska tillgångar*. Typiska exempel på syntetiska tillgångar är utsläppsrätter och elcertifikat. Kännetecknande för syntetiska tillgångar är att lagstiftaren genom tvingande lagstiftning skapar en ny rättighet med ett ekonomiskt värde som innehavaren förfogar över.³³ Som följd av att kryptovalutor i allmänhet inte är skapade som följd av lagstiftning faller de inte under kategorin syntetiska tillgångar.³⁴ Trots detta finns det tydliga likheter, sett till egendomens egenskaper, mellan syntetiska tillgångar och kryptovalutor i den mening att de är icke-fysiska och innehar ett ekonomiskt värde till följd av att de traderas på en öppen marknad. Att kryptovalutor endast är digitala och inte manifesteras fysiskt hindrar inte att de är egendom. Som tidigare nämnt finns det exempel på andra typer av egendom utan fysisk form som dels existerar, dels innehar ett ekonomiskt värde exempelvis elektroniska värdepapper och utsläppsrätter. Enligt min mening bör det principiellt göras skillnad på icke-fysisk egendom

---

³¹ Ibid s. 52 ff.

³² Se exempelvis 6 kap. 1 § Lag om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument (1998:1479).

³³ Se Millqvist, Göran, *Sakrättens grunder* (2018) s. 39.

med en fysisk förlaga och icke-fysisk egendom utan fysisk förlaga. Tills dess att speciallagstiftning införs kan man nämligen sakrättsligt behandla icke-fysisk egendom med fysisk förlaga likt man gjort tidigare genom att förlita sig på liknande egendomstyper genom analogier eller genom tillämpning av allmänna principer. Man kan mer eller mindre behandla dem likt man behandlat dess fysiska förlaga med smärre modifikationer. Ett sådant tillvägagångssätt håller dock inte i längden vilket styrks av det faktum att speciallagstiftning senare införts³⁵ för diverse typer av egendom, men initialt utgör det en åtminstone en godtagbar lösning. För icke-fysisk egendom utan fysisk förlaga som exempelvis kryptovalutor är ett liknande tillvägagångssätt inte möjligt. Vid uppkomsten, och för den delen även en tid därefter, är de oreglerade av rättsordningen. Det innebär naturligtvis inte att dessa tillgångar står utanför rättsordningen. Vid försäljning så väl som mining av bitcoin är man exempelvis skattepliktig för eventuell vinst.³⁶ Den skatterättsliga synen på kryptovalutor kan i viss mån ge en fingervisning till hur man civilrättsligt bör definiera och hantera dem. Eftersom kryptovalutor i allmänhet saknar en formell utgivare och heller inte kan ses som en rättighet som kan riktas mot någon person anses de skatterättsligt varken utgöra en valuta eller en fordran. I stället anses kryptovalutor utgöra en tillgång som ska beskattas enligt 52 kap. Inkomstskattelagen (1999:1229) som ”andra tillgångar”.³⁷

Det står således klart att kryptovalutor utgör egendom med ekonomiskt värde som inte på något sätt uppkommit genom lagstiftning. Detta besvarar dock inte frågan hur man civilrättsligt bör klassificera eller för den delen hantera egendomen. Frågan är troligtvis svår att exakt besvara på grund av att den dels är oreglerad, dels inte varit föremål för rättslig prövning på det civilrättsliga området. I stället får man försöka förutspå en möjlig definition. När det kommer till bitcoin varken är eller kan de representeras i fysisk form. I stället

---

³⁵ Se exempelvis LKF.

³⁶ Se Skatteverkets ställningstagande ”Beskattningsåtgärder av bitcoin och andra s.k. virtuella valutor i inkomstslaget kapital” (2014-04-23, dnr 131 212709-14/111), Högsta förvaltningsdomstolens dom den 4 december 2018, mål nr 2674-18.

³⁷ Se Skatteverkets ställningstagande ”Beskattningsåtgärder av bitcoin och andra s.k. virtuella valutor i inkomstslaget kapital” avsnitt 4.1.

består egendomen av digitalt lagrade ettor och nollor som utgör bevis på tidigare transaktioner från och till en specifik bitcoinadress. Som följd av detta anser jag att bitcoin civilrättsligt bör klassificeras för sig själv som icke-fysisk lös egendom utan rättslig reglering.

2.3 Äganderättsproblematik

Den civilrättsliga klassificeringen säger inte särskilt mycket om egendomstypen om inte äganderätten berörs. Hur ägs egentligen bitcoin? Svensk äganderätt utgår från principen om laga fång.³⁸ För att en individ ska kunna göra anspråk på ett objekt krävs det att personen i fråga kan styrka att hen på något sätt förvärvat äganderätten till objektet. Detta kan göras på ett antal olika sätt. I allmänhet finns det tre olika sätt att förvärva äganderätten till egendom (laga fång): orginära fång, derivativa fång och extinktiva fång. Dessa förvärsarter har i sin tur diverse underkategorier kopplade till sig. Ett orginärt fång innebär ett ursprungligt äganderättsförvärv genom exempelvis ockupation eller avkastning av redan ägd egendom.³⁹ Derivativa fång exemplifieras enklast av klassiska köpsituationer innebärande att förvärvarens äganderätt kan härledas från överlåtarens äganderätt. Slutligen innebär ett extinktivt fång att äganderätten uppstår oberoende av tidigare äganderätt till egendom. Det rör sig exempelvis om situationer där staten exproprierar egendom.⁴⁰

Bitcoin kan förvärfas på två sätt, som resultatet av en transaktion eller genom *mining*. Mining innebär i korthet ”skapande” av nya block i blockkedjan vilket görs genom lösningen av ett matematiskt problem, PoW (Proof of Work).⁴¹ Själva miningen är en del av det sista steget i en transaktion och är på så sätt en förutsättning för att en transaktion ska verifieras.⁴² Den som minar fram ett nytt block till blockkedjan kompenseras med för sitt arbete med ett visst antal bitcoin.⁴³ Till följd av att det i bitcoins ursprungskod finns ett

---

³⁸ Se Millqvist (2018) s. 26 ff.

³⁹ Ibid s. 27 ff.

⁴⁰ Ibid s. 30.

⁴¹ Se Judmayer m.fl. (2017) s. 37.

⁴² Tidigare transaktioner verifieras genom att senare block ”läggs ovanpå” det tidigare blocket.

⁴³ Se Judmayer m.fl. (2017) s. 37.

maximalt antal bitcoins⁴⁴ minskas ersättningen som betalas ut vart efter 210,000 nya block skapas.⁴⁵ När samtliga bitcoin är i omlopp lär utdelningen för den som skapar nya block genom mining gå från att bestå av nya bitcoin till rena transaktionsavgifter betalda av den som skapar transaktionen.⁴⁶

Förvärvande av bitcoin genom mining lär äganderättsligt antingen falla inom de originära eller derivativa fången av den anledningen att det per definition inte rör sig om ett extinktivt fång. Att avgöra vilket fång mining av bitcoin faller under är inte helt enkelt. Elgebrant anser att mining av kryptovalutor bör ses som ett originärt fång.⁴⁷ Han motiverar detta med argumentet att då inget tidigare rättsligt anspråk är gjort på egendomen innan den delas ut som belöning till miners, ligger det originära fångnet närmst till hands.⁴⁸ Enligt Elgebrant hade äganderätten eventuellt klassificerats på annat sätt om ett tidigare rättsligt anspråk hade funnits innan tillgångarna delas ut till den som minar.⁴⁹ Teoretiskt sätt hade det kunnat finnas ett upphovsrättsligt anspråk till kryptovalutan innan den fördelas. Till följd av det faktum att kryptovalutor i allmänhet och bitcoin i synnerhet är baserade på open source-kod och därför ständigt förändras av en mängd anonyma användare innebär det att en eventuell bedömning av huruvida kryptovalutor ska anses utgöra en immaterialrättslig ensamrätt eller inte blir onödig.⁵⁰

Jag instämmer till viss del i Elgebrants syn om att bitcoin som förvärvats genom mining innebär ett originärt fång. Däremot anser jag att förklaringen till varför förvärvandet av bitcoin genom mining bör fokusera mer på på tekniken bakom fördelningen av ”nya” bitcoin och inte endast baserat på när ett rättsligt anspråk görs. Det faktum att samtliga bitcoin rent teoretiskt redan existe-

---

⁴⁴ 21 miljoner.

⁴⁵ Se Judamayer m.fl. (2017) s. 38.

⁴⁶ I dagsläget finns ca 18,9 miljoner av totalt 21 miljoner bitcoin i omlopp.

⁴⁷ Se Elgebrant, Emil, *Kryptovalutor, Särskild rättsverkan vid innehav av bitcoins och andra liknande betalningsmedel* (2016), s. 28 ff.

⁴⁸ Se *Ibid* s. 29.

⁴⁹ Se *Ibid* s. 29.

⁵⁰ Elgebrant (2017) s. 44 ff.

rar men inte har fördelats gör att det originära fånget genom exempelvis ockupation inte är möjligt.⁵¹ Man skulle kunna föra tesen om att det i stället rör sig om ett originärt fång genom antingen specifikation eller accession, men inte som avkastning till ägd egendom eftersom det är svårt att hävda äganderätt till själva koden då den är baserad på open source. Specifikation innebärande bearbetning av annans egendom behandlas inte särskilt ofta i rättspraxis.⁵² Millqvist hävdar försiktigt att äganderätten tillfaller den som vid ett jämförande av egendomen före och efter bearbetning visar sig ha bidragit till störst summa av det totala värdet.⁵³ Det är inte helt omöjligt att enligt denna tankegång argumentera för att miningen i sig innebär en bearbetning av annans egendom och att själva verifieringen därigenom innebär att man tillför kryptovalutan ett värde. Att argumentera för att fånget härstammar från accession, det vill säga sammanfogande av egendom, är troligtvis svårare. Vad som då får anses sammanfogat hade varit bitcoins ursprungskod med den matematiska lösning som minern kommer fram till för att verifiera en transaktion. En sådan tolkning förutsätter dock att det är möjligt att inneha ensamrätten till lösningen av ett matematiskt problem, vilket troligtvis inte är fallet.⁵⁴ Slutligen är det möjligt att argumentera för att äganderätten, oavsett om en bitcoin förvärfvas genom mining eller som betalning, grundar sig i ett derivativt fång, detta på grund av att belöningen för skapandet av ett nytt block i sig är en transaktion som fungerar väl med definitionen av de derivativa fången genom singularsuccesion.⁵⁵ För att mining ska falla under denna kategori förutsätts att någon annan har ett rättsligt anspråk till egendomen fram till dess att egendomen byter hand.

Det bör nämnas att Elgebrant inte närmare definierar vilken typ av originärt fång en minad bitcoin bör anses tillhöra utan grundar sina argument på att det inte finns eller har funnits ett rättsligt anspråk på objektet sedan tidigare.⁵⁶ En sådan analogi är enligt min mening naturligtvis rimlig men slutsatsen kan

---

⁵¹ Jfr Millqvist (2018) s. 29.

⁵² Se Millqvist (2018) s. 28, Håstad (1995) s. 47.

⁵³ Se Ibid s. 28.

⁵⁴ Jfr NJA 1946 s. 371, NJA 2004 s. 149.

⁵⁵ Jfr Millqvist (2018) s. 30.

⁵⁶ Se Elgebrant (2016) s. 29.

ändå ifrågasättas. Faktum är att det finns någon eller några personer, juridiska eller fysiska, som skapat kryptovalutan bitcoin, även om dessa idag är okända. Vid någon tidpunkt har dessa personer haft ett rättsligt anspråk på egendomen. Dessa personer har bland annat skapat den kod som styr inflödet av nya bitcoin i systemet. Detta skapande, oberoende av om de gör rättsligt anspråk på egendomen eller ej, utgör enligt min mening det ursprungliga originära fångtet. Genom att tillgängliggöra koden som open source kan deras agerande anses utgöra ett frånträdande från tidigare rättsligt anspråk. Även om dessa personer idag skulle ha haft vilja att tilldela sig själv samtliga bitcoin som ännu inte är i omlopp skulle detta till följd av deras tidigare agerande vara omöjligt.⁵⁷ Under tiden mellan lanseringen av bitcoin-protokollet och den tidpunkt då protokollet till följd av tidigare programmering delar ut en andel bitcoin som ersättning till en miner bör egendomen enligt min mening ses som herrelös då inget rättsligt anspråk på egendomen är tekniskt möjligt. Själva miningen resulterar på så vis tilldelning av redan existerande egendomen som för tillfället inte är föremål för ett rättsligt anspråk innebärande en slags ockupation. Äganderätt till följd av mining bör därför utgöra ett originärt fång medan förvärvandet av bitcoin genom en transaktion utgör ett derivativt fång.

2.4 Jämförbara tillgångar

2.4.1 Inledning

Att tala om jämförbara tillgångar för en tillgång som är sui generis är naturligtvis alltid svårt. Trots detta bör det göras ändå om inte annat för att möjliggöra kommande framställning angående pantsättning. Rent generellt bör icke-fysiska värdepapper vara en naturlig utgångspunkt när det kommer till jämförbara tillgångar. Det kan även finnas skäl att placera in utsläppsrättigheter och elcertifikat under kategorin jämförbara tillgångar.⁵⁸ Samtliga av dessa tillgångar utgör finansiella instrument men behandlas vid en pantsättnings-

---

⁵⁷ Jfr Franco (2015) s. 8.

⁵⁸ Jfr Elgebrant (2016) s. 37.

tuation på olika sätt. Det är därför intressant att beakta huruvida bitcoin juridiskt sett faller under kategorin finansiella instrument eller om de endast delar vissa egenskaper med gruppen.

2.4.2 Bitcoin som finansiellt instrument

För att avgöra huruvida icke fysiska värdepapper och i förlängningen finansiella instrument faktiskt kan fylla en funktion som jämförbar tillgång måste man först avgöra om bitcoin utgör ett finansiellt instrument. Det finns ingen tvekan om att bitcoin likt finansiella instrument innehar ett marknadsvärde och traderas på en öppen marknad. Detta innebär naturligtvis inte att bitcoin utgör ett finansiellt instrument enligt den legala definitionen. Definitionen av ett finansiellt instrument finns i direktiv 2004/39/EG⁵⁹ (MiFID), direktiv 2014/65/EU⁶⁰ (MiFID II) samt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (VPML). I bilagan till MiFID II anges utsläppsrätter som ett finansiellt instrument i direktivets mening dock med begränsningen att själva utsläppsrätten måste uppfylla kraven i direktiv 2003/87/EG⁶¹. Detta kan jämföras med MiFID där utsläppsrätter inte ansågs utgöra ett överlåtbart värdepapper och i förlängningen inte ett finansiellt instrument.⁶² Den rättsliga bedömningen i fallet utsläppsrätter och det faktum att där krävdes särreglering tyder enligt Elgebrant på att en liknande lösning hade krävts för att kryptovalutor enligt MiFID II skulle anses utgöra överlåtbara värdepapper.⁶³ Av denna anledning tyder mycket på att kryptovalutor inte utgör ett finansiellt instrument i svensk rätt utan endast traderas som ett. Däremot kan kryptovalutor utgöra den underliggande tillgång till derivat (finansiellt derivatinstrument) och på så sätt utgöra ett finansiellt instrument enligt 1 kap. 4§ förtsa stycket 5 g VPML.⁶⁴

---

⁵⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävandet av rådets direktiv 93/22/EEG.

⁶⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2015 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU.

⁶¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG av den 13 oktober 2003 om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG.

⁶² Se prop. 2006/07:115, Ny lag om värdepappersmarknaden, s. 285.

⁶³ Se Elgebrant (2016) s. 37 ff.

⁶⁴ Jfr exempelvis Bitcoin XBT

3 Pant

3.1 Pant i allmänhet

För att låna pengar behöver man en säkerhet. Motivationen bakom själva lånet är mindre viktigt. Det faktum att en person eller ett företag har tillräckligt med disponibla medel innebär inte att det alltid ur ett företagsekonomiskt perspektiv är bättre att spendera ägda pengar än att spendera lånade pengar, särskilt när det kommer till långsiktiga investeringar. Det finns en mängd tänkbara förklaringar till varför man skulle vilja pantsätta bitcoin. Det skulle exempelvis kunna röra sig om ett företag vars verksamhet består i handel eller spekulation i kryptovalutor så väl som företag eller privatpersoner som efter att ha mottagit bitcoin som betalning varor eller tjänster i stället för att sälja dem i utbyte mot en traditionell valuta väljer att använda dem som en underliggande säkerhet vid ett lån på grund av att de antar att säkerheten kommer vara värd mer imorgon än vad den är idag.

Handpant utgör den vanliga formen av panträtt när det kommer till lös egendom.⁶⁵ I den enklaste av världar består den i att lösöre överlämnas (tradition) till borgenären som säkerhet för ett lån och ett kvitto överlämnas till gäldenären i enlighet med 10 kap. 1 § Handelsbalken (1736:1232) som säkerhet för en bakomliggande fordran mellan parterna. I många fall är dock situationen inte lika enkel. För att panträtten i allmänhet ska vara till värde för borgenären krävs det att själva pantsättningen uppnår sakrättsligt skydd. Om så inte är fallet uppstår inget borgenärsskydd. Med borgenärsskydd menas att pantavaren vid pantsättarens konkurs har ett sakrättsligt skydd mot pantsättarens borgenärer vid en utmätning och rätt enligt Förmånsrättslagen (1970:979) att ur viss egendom få betalt för sin fordran.⁶⁶ Gemensamt för samtliga panträtter

---

⁶⁵ Se Walin, Gösta M./fl. *Panträtt* (2012) s. 21.

⁶⁶ Se 4 § p. 3 FRL om förmånsrätt i handpant.

är i princip att den utgör en säkerhetsrätt som tillhör ett visst specificerat objekt och som ger panthavaren (borgenären) rätt att i vissa situationer omsätta det pantsatta objektet i pengar (realisation) som ett sätt att få den bakomliggande fordran betald. I en tvåpartskonstruktion innebär detta att panthavaren även är borgenär sett till lånet mellan parterna, och att pantsättaren även är gäldenär sett till lånet. Själva panträtten uppkommer antingen genom lag (legal panträtt) eller genom avtal (avtalad eller konventionell panträtt) varvid det senare faller inom ramen för denna uppsats.⁶⁷ Vid pantsättning av en kryptovaluta kommer således avtalet till stor del att styra panträtten. Däremot kommer lag eller allmänna rättsliga principer att ha betydelse för ifall panthavaren har borgenärsskydd för egendomen gentemot gäldenärens övriga borgenärer om konkurs uppstår. För att en sakrättsligt giltig panträtt ska uppkomma måste fyra moment vara uppfyllda. Det förutsätts: (I) ett pantavtal⁶⁸, (II) en identifierbar fordran, (III) att specialitet föreligger sett till panten samt (IV) att relevant sakrättsmoment genomförs så som tradition eller registrering.⁶⁹

3.2 Pantavtalet

Det bör inledningsvis nämnas att själva pantavtalet egentligen inte har någon sakrättslig verkan, utan i detta hänseende är traditionen av panten avgörande. I de allra flesta fall är pantavtalet grundat i en personlig fordran. Med personlig fordran menas i detta fall att pantavtalet och kreditavtalet ingås mellan samma två parter. Själva pantavtalet behöver inte nödvändigtvis ingås i samband med kreditavtalet, det kan ingås såväl före som efter att ett skuldförhållande uppkommer. När själva pantavtalet ingås påverkar inte avtalets giltighet.⁷⁰ Förutom att ingå ett pantavtal för en specifik fordran är det möjligt att ingå generella pantförskrivningar omfattande gäldenärens samtliga befintliga

---

⁶⁷ Se Adlercreutz, Axel, Pfannenstill, Magnus, *Finansieringsformers rättsliga reglering* (2010) s. 91.

⁶⁸ Även benämnt som pantförskrivning.

⁶⁹ Se Millqvist (2018) s. 193.

⁷⁰ *Ibid* s. 98.

och framtida skulder hos borgenären, något som framför allt banker förespråkar. Denna typ av generalpantklausuler är framför allt vanliga i pantavtal mellan näringsidkare och större kreditförmedlare så som banker.⁷¹

Själva pantavtalet är i de flesta fall accessoriskt till det kreditavtal som föreligger mellan parterna samtidigt som pantavtalet är helt självständigt från kreditavtalet.⁷² Samtidigt är pantavtalet inte accessoriskt till kreditavtalet eftersom det är fullt möjligt att den som är prestationsskyldig enligt pantavtalet inte är prestationsskyldig enligt kreditavtalet. Det hela kan uttryckas som att ett pantavtal är förbundet med en personlig- eller icke personlig fordran och på så viss, när det kommer till en icke personlig fordran, inte är accessoriskt till kreditavtalet. Då pantavtalet och kreditavtalet inte har samma parter uppstår vissa obeståndsrättsliga effekter i det fall borgenären försätts i konkurs. En panthavare vars pantavtal grundar sig på en icke personlig fordran har endast möjlighet att utkräva betalning med förmånsrätt i panten, medan en panthavare vars pantavtal grundar sig på en personlig fordran förutom att få betalt genom panten även kan få betalt ur gäldenärens övriga förmögenhet genom utmätning eller konkurs dock i konkurrens med gäldenärens övriga borgenärer.⁷³ Detta är till följd av att panthavaren till lika borgenären har förmånsrätt enligt FRL i den pantsatta egendomen men inte i gäldenärens övriga egendom. Att ett pantavtal inte är accessoriskt till kreditavtalet har även betydelse i det fall den ursprungliga fordringen av någon anledning skulle drabbas av en rättslig ogiltighet. Vid en sådan situation måste giltigheten av pantavtalet prövas för sig.⁷⁴

---

⁷¹ Ibid s. 99.

⁷² Se Lennander, Gertrud, *Kredit och säkerhet* (2021) s. 96, Aldrecreutz & Pfannestill (2010) s. 96 ff.

⁷³ Se Lennander (2021) s. 96.

⁷⁴ Ibid s. 97.

3.3 Specialitet

För att det ska vara möjligt att identifiera vilken egendom som är pantsatt måste egendomen vid något tillfälle specificeras. Detta görs allra senast vid uppfyllandet av traditionsprincipen eller liknande åtgärd då panträtten blir giltig.⁷⁵ Vid pantsättning av bestämd fysisk egendom så som bilar föreligger knappast något problem sett till specialitetsprincipen. Vid uppfyllandet av traditionsprincipen vid handpant framgår det tydligt att det är den bil som överlämnas till panthavaren som utgör pant. Det faktum att det inte finns något skriftlighetskrav kopplat till specialitet i svensk rätt innebär inte att en sådan åtgärd är onödig. Ur bevishänsyn är ett pantbrev innehållande en tydlig skriftlig specifikation av pantobjektet en fördel för samtliga parter.⁷⁶ Den typ av egendom som framför allt kan innebära problem för parterna är olika typer av fungibel egendom. All egendom som pantsätts måste preciseras i den mån att den är individuellt utpekbar.⁷⁷ Fungibel egendom innebär ofta en mer eller mindre ospecificerad mängd egendom av samma eller olika slag (homogen respektive heterogen egendom). Det kan exempelvis röra sig om två ton havre eller en värdepappersportfölj värd 100 miljoner kronor. Vid specialisering av dessa typer av egendom hade det i princip varit praktiskt omöjligt att individuellt pantsätta varje enskilt lösöre. I stället får man pantsätta en andel av den totala egendomen eller egendom upp till ett visst värde.⁷⁸ Vid en sådan pantsättning bör dock skillnad göras mellan pantsättning av ett lager innehållande samma slags egendom och pantsättning av ett lager innehållande olika typer av egendom.⁷⁹ Pantsättning av ett homogent lager bör uppfylla kravet på specialisering oavsett om det innebär särskiljande mellan en pantsatt och en icke pantsatt del eller ej.⁸⁰ Det är även möjligt att pantsätta all egendom i ett visst utpekad lager. I det fallet kommer all egendom som även tillkommer i lagret

---

⁷⁵ Se Walin m.fl. (2012) s. 40.

⁷⁶ Se Walin m.fl. (2012) s. 40.

⁷⁷ Se Håstad, Torgny, *Sakrätt avseende lös egendom* (1995) s. 324.

⁷⁸ Se Håstad (1995) s. 326 ff.

⁷⁹ Jfr NJA 1910 s. 216 där HD underkände en panträtt av halvgenerisk egendom där den pantsatta mängden inte blivit avskild och pantsättaren hade möjlighet att disponera över den mängd egendom som inte var föremål för pantförskrivningen.

⁸⁰ Se Håstad (1995) s. 327, Millqvist (2018) s. 204.

ingå i pantförskrivningen under förutsättningen att avtalet syftar på ”all egendom i lager x”.⁸¹ Angående en mängd egendom som är heterogen, exempelvis värdepappersdepåer eller lager med olika typer av tillgångar, är rättsläget något osäkert men mycket tyder på att för att specialitet ska föreligga krävs en pantförskrivning av hela lagret.⁸² Uttalanden i förarbeten talar för att så är fallet åtminstone när det kommer till värdepappersdepåer.⁸³ Enligt min mening finns det ingen anledning att anta att depåer med annan typ av egendom skulle behandlas på annat sätt.

3.4 Traditionsprincipen

3.4.1 Traditionsprincipen i allmänhet

Pantsättning av lös egendom består av ett antal steg som bör följas för att pantsättningen ska fullbordas. Flera av dessa steg är dock inte riktiga krav utan sker mest med motivationen att de är bra ur bevissäkringssynpunkt. För pantsättning krävs det rimligtvis att ett pantavtal ingås mellan borgenär och gäldenär alternativt mellan borgenär och tredjeman men det finns inga formkrav på själva avtalet. I teorin hade avtalet kunnat vara muntligt. Däremot är uppfyllandet av traditionskravet, och därigenom traditionsprincipen, en förutsättning för att panthavaren ska erhålla sakrättsligt skydd mot gäldenärens övriga borgenärer.⁸⁴ Med tradition menas att objektet som är föremål för pantsättning övergår från pantsättarens besittning till panthavarens besittning. Tradition kan även ske utan att faktisk besittning ändras vid pantsättning av ett föremål som besitts av tredje man men som ägs av pantsättaren.⁸⁵ Däremot är det inte möjligt att erhålla sakrättsligt skydd vid en pantsättning genom att pantsättaren deponerar den pantsatta egendomen åt panthavaren.⁸⁶ Ett sådant upplägg uppfyller inte kraven på ett rådighetsavskärande moment eftersom det innebär att pantsättaren fortfarande har rådighet över panten vilket motverkar syftet med pantsättningen.

---

⁸¹ Se Håstad (1995) s. 324.

⁸² Se Håstad (1995) s. 327 ff., Jfr Millqvist (2018) s. 203.

⁸³ Jfr prop. 2004/05:30 s. 36.

⁸⁴ Se Håstad (1995) s. 275, Walin M.fl. (2012) s. 83 ff.

⁸⁵ Se avsnitt 3.4.2.

⁸⁶ Se Walin M.fl. (2012) s. 83.

Det finns ett flertal syften bakom traditionsprincipen. Kravet på tradition förhindrar eventuella skentransaktioner och efterhandskonstruktioner om att en panträtt förelegat mellan två parter vid en utmätningssituation.⁸⁷ Enligt lagstiftaren är en motivering till traditionskravet att en gäldenär för att erhålla en kredit ska tvingas till någon form av uppoffring.⁸⁸ En sådan motivering är dock enligt min uppfattning något tveksam dels på grund av att den endas uppoffringen som görs är besittningen, dels då ett liknande institut inte används vid pantsättning av fast egendom vilket i många fall lär möjliggöra krediter till ett större värde.⁸⁹ Traditionskravet har tidigare även motiverats med att en besittningsövergång motverkar att andra kreditgivare än panthavaren överskattar gäldenärens kreditvärdighet. Motiveringen är dock föråldrad till följd av att gäldenärens rörelseresultat och förvärvsförmåga idag är viktigare underlag för bedömningen än den egendom som gäldenären är god för vid tidpunkten för kreditens uppkomst, särskilt när det kommer till krediter med längre löptid.⁹⁰ En annan motivering som enligt min mening är enklast att ställa sig bakom, är att traditionskravet innebär att panthavarens exekutionsmöjligheter blir snabbare och mer effektiva om denne har panten i sin besittning. En realisation av panten i det fall gäldenären inte kan uppfylla sina förpliktelser enligt kreditavtalet och i det fall panthavaren även har panten i sin besittning kan göras snabbt och billigt utan inblandning av en domstol.⁹¹ Som nämnts ovan kan traditionskravet uppfyllas på olika sätt, inte enbart genom en besittningsövergång. I följande delavsnitt kommer genomförandet av relevant sakrättsmoment för ett antal olika typer av egendom behandlas.

---

⁸⁷ Se Walin M.fl. (2012) s. 84, Håstad (1995) s. 276.

⁸⁸ Se Håstad (1995) s. 276.

⁸⁹ Ätminstone för privatpersoner. För näringsidkare tycks det vara något vanligare att genom fastighetspaketering undvika vissa kostnader för uttag av pantbrev i fastighet. En belåning av ägda aktier i ett fastighetsbolag bör innebära möjlighet till en lika stor kredit som vid belåning av fast egendom.

⁹⁰ Se Ibid s. 276.

⁹¹ Se Håstad (1995) s. 277, Walin M.fl. (2012) s. 84.

3.4.2 Lösöre

Utgångspunkten för lösöre som pantsätts är att den blir handpant. Med lösöre menas allt från enstaka objekt till fungibel egendom så som olja och spannmål.⁹² Handpant av lösöre regleras i 10 kap. 1 § HB och vissa undantag för viss typ av lösöre (skepp) görs i 10 kap 7 § HB. Själva regleringen är föråldrad sett till att den är en kvarleva från 1700-talet och vad som sägs i 10 kap 1 § HB ska inte tolkas som ett formkrav för själva pantförskrivningen.⁹³ Att det inte rör sig om ett formkrav kan exemplifieras genom 10 kap 1 § HB som säger att pantsättning av lösöre ska göras framför två vittnen eller genom skriftligt avtal med panthavaren. Inget av dessa två alternativa krav gäller idag.⁹⁴ Till följd av att lagen tillkom under 1700-talet är den illa anpassad till mer modern egendom så som digital sådan. Det är naturligtvis önskvärt att det objekt som ska pantsättas preciseras redan i själva avtalet, men det är inte nödvändigt. Preciseringsen av objektet kan lika väl göras vid själva traditionen och en sådan senare precisering påverkar inte panträttens sakrättsliga skydd.⁹⁵ Det sakrättsliga skyddet infaller inte förrän traditionen är genomförd. Även om exempelvis bestämmelsen om skriftlighet inte är ett formkrav kan bristen på specialisering av pantobjektet ha juridiska konsekvenser vilket lätt kan förebyggas genom ett skriftligt pantavtal vars innehåll specificerar den pantsatta egendomen. En bristande precisering kan exempelvis ha betydelse för återvinning enligt 4 kap 12 § konkurslagen (1987:672).⁹⁶ Bestämmelsen om handpant i 10 kap. 1 § HB ger uttryck för ett krav på fysisk tradition av ett objekt, ett krav på en besittningsövergång mellan parterna med resultatet besittning för panthavaren.⁹⁷ Vissa författare talar mer om att det idag mer rör sig om ett rådighetsavskärande moment gentemot pantsättaren än en faktisk tradition.⁹⁸ Viktigt är dock att panthavarens besittning vid en utmätningssituation måste bestå för att panthavaren ska anses ha förmånsrätt i egendomen.⁹⁹

---

⁹² Walin M.fl. (2012) s. 90.

⁹³ Walin M.fl. (2012) s.91.

⁹⁴ Se Munukka, Handelsbalk (1736:1232) 10 kap. 1 §, Karnov 2021-12-10 (JUNO)

⁹⁵ Se Ibid s. 91.

⁹⁶ Se Ibid s. 91 ff.

⁹⁷ Se Walin M.fl. (2012) s. 92, Håstad (1995) s. 278.

⁹⁸ Se Walin M.fl. (2012) s. 92. Håstad (1995) s. 278 ff.

⁹⁹ Se Håstad (1995) s. 280.

Kravet på varaktig och fortsatt besittning innebär att panthavaren inte får avtala med pantsättaren om partiella eller totala uttag av egendomen som utgör pant. Syftet med detta är att försäkra att pantsättarens rådighet över den pantsatta egendomen de facto är avskuren.¹⁰⁰ Själva besittningsövergången behöver nödvändigtvis inte ske när pantavtalet ingås. Det viktiga är att det sker en besittningsövergång. Av denna anledning är det fullt möjligt att exempelvis pantsätta lösöre som redan befinner sig i panthavarens besittning och därmed på förhand ovetandes uppfylla kravet på tradition.

3.4.3 Lösöre i besittning av tredje man – denuntiation

Hitintills har framställningen fokuserat på pantsättning där det lösöre som pantsätts i slutändan hamnar i panthavarens besittning. Så är dock inte alltid fallet. I många fall kan pantsättaren vilja pantsätta egendom, exempelvis lagervaror, som är i tredje mans besittning. Situationen behandlas i lag (1936:88) om pantsättning av lös egendom som innehavs av tredje man. Under förutsättning att pantsättaren underrättar tredje man om pantsättningen, alternativt att panthavaren underrättar tredje man genom skriftlig handling att panträtten utfästs, har panthavaren samma rätt mot pantsättarens borgenärer som om hen hade haft besittning av panten. För sakrättsligt skydd krävs således en giltig denuntiation till tredje man. Vad en giltig denuntiation innebär är sett till lagtexten otydligt. Mot bakgrund av denuntiationens syfte är det rimligt att anta att den bör innehålla de uppgifter som krävs för att handlingen i efterhand ska kunna granskas samt att den förebygger skentransaktioner och annat bedrägligt beteende. I detta hänseende är det därför delvis upp till panthavaren vilka uppgifter som ryms i den skriftliga denuntiationen då det är dennes säkerhet i egendomen som kan äventyras.¹⁰¹ Efter att tredje man mottagit en giltig denuntiation får hen inte lämna ut panten till pantsättaren. Om detta sker upphör panträtten gälla. Av denna anledning är det precis som när det kommer till lösöre i allmänhet vid en ”ordinär” pantsättning, då panten innehavs av panthavaren, viktigt att klargöra att tredje man inte har tillåtelse

---

¹⁰⁰ Se Hästad (1995) s. 281.

¹⁰¹ Walin M.fl. (2012) s. 176 ff.

att lämna ut panten till pantsättaren.¹⁰² Där föreligger således skillnad sett till kraven på själva denuntiationen beroende på om underrättelsen kommer till tredje man från pantsättaren eller panthavaren. PantL föreskriver inga formkrav om underrättelsen kommer från pantsättaren. Om underrättelsen kommer från panthavaren kräver lagen dels att pantsättningen är skriftlig, dels att den skriftliga pantförskrivningen visas upp för tredje man.

Någonting bör även sägas om lagens tillämplighet. Sett till lagtexten är den tillämplig på lös egendom som besitts av tredje man. Då diverse typer av fordringar, däribland enkla fordringar, är att beteckna som lös egendom kan i vissa situationer gränsdragningsproblem uppstå vid frågor om när PantL kontra 31 § skuldebrevslagen (1936:81) ska tillämpas eftersom att kraven på denuntiation delvis skiljer sig åt.¹⁰³ Den faktiska gränsen tycks dock gå baserat på om egendomen i fråga kan innehas eller besittas av tredje man eller inte. Till följd av att enkla fordringar inte kan besittas utan endast består i ett bevis på rätten till prestation från en viss person ska 31 § SkbrL tillämpas.¹⁰⁴ Andra fall då PantL inte är tillämplig är när det finns speciallagstiftning på området.¹⁰⁵ Med tanke på att ägande av bitcoin inte innebär någon möjlighet att utkräva någonting ifrån någon annan, vare sig en prestation eller ett värde, faller vidare diskussion om denuntiation enligt 31 § SkbrL utanför ramen för denna uppsats.

3.4.4 Fysiska värdepapper

Sedan införandet av digitala värdepapper under 1990-talet är det högst ovanligt med fysiska värdepapper. För att förstå dagens system med digitala värdepapper är det dock väl värt att behandla hur man pantsätter fysiska värdepapper. Fysiska värdepapper utgör i princip lösöre och behandlas i de flesta fall på samma sätt som löpande skuldebrev.¹⁰⁶ För att panthavaren ska uppnå sakrättsligt skydd ska det fysiska värdepappret uppfylla traditionskravet på

---

¹⁰² Se Håstad (1995) s. 285.

¹⁰³ Se Millqvist (2018) s. 211 ff.

¹⁰⁴ Se Millqvist (2018) s. 211 ff, jfr NJA 1980 s. 197 och NJA 1986 s. 217 sett till hur HD har resonerat sett till lagval.

¹⁰⁵ Exempelvis kontoförda finansiella instrument. Se avsnitt 3.4.4 för vidare läsning.

¹⁰⁶ Se Walin M.fl. (2012) s. 106.

samma sätt som övrigt lösöre det vill säga genom faktisk tradition av exempelvis aktiebrevet. Detta beror på att pantsättning av fysiska värdepapper följer samma regler som pantsättning av lös öre i allmänhet som följd av att fysiska värdepapper utgör lösöre.

3.4.5 Digitala värdepapper

Digitala värdepapper är idag normen för ägande av finansiella instrument. Det faktum att de är digitala gör att de ordinarie reglerna för handpant ersätts av andra regler som är utformade för att passa egendomen och de särskilda problem som kan uppstå. Digitala värdepapper kontoförs enligt lag (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. Själva kontoföringen görs i en värdepapperscentral (VPC) under regi av Euroclear Sweden AB.¹⁰⁷ Med kontoföring menas enligt 1 kap. 3 § LKF registreringen av äganderätten och annan särskild rätt till ett finansiellt instrument i ett avstämningsregister. För att sådan registrering ska vara möjlig krävs det enligt bestämmelsen att det till det finansiella instrumentet inte utfärdats någon skriftlig handling motsvarande exempelvis ett aktie- eller skuldebrev. Om en sådan skriftlig handling trots allt har utfärdats ska den vara förvarad eller hanterad på ett sådant sätt att det går att säkerställa att handlingen inte kommer i omlopp. En förutsättning för kontoföring är således att det finansiella instrumentet som kan traderas är icke-fysiskt. För kontoföringen finns det enligt 4 kap. 1 § LKF så kallade avstämningskonton. Ett avstämningskonto kan vara antingen ett förvaltarkonto eller ett ägarkonto. Skillnaden mellan ett ägarkonto och ett förvaltarkonto är att på ett förvaltarkonto är en av Euroclear Sweden AB godkänd förvaltare innehavare av själva kontot för en kunds räkning.¹⁰⁸ Av kontoinformationen framgår därför inte vem som är den faktiska ägaren av på kontot registrerade finansiella instrument utan endast vem som är förvaltare.¹⁰⁹ Avstämningskontot kompletteras även med värdepappers-

---

¹⁰⁷ Se Norman, Karin, Schmauch, Magnus, *Lagarna om kontoföring av finansiella instrument och avvecklingssystem* (1 oktober 2020 version 1A JUNO) Historisk utveckling, under rubriken Kontoföringslagen 1998.

¹⁰⁸ Se Euroclear Sweden AB, Allmänna villkor, Kontoföring och clearing (2021-10-11), punkt B 3.3.2.

¹⁰⁹ Se Walin M.fl. (2012) s. 147.

konton (vp-konton) innebärande att Euroclear Sweden AB gör en sammanställning av ett eller flera avstämningskonton på ett vp-konto. Även vp-konton består antingen av ett ägarkonto eller ett förvaltarkonto.¹¹⁰ För pantsättning av värdepapper som innehas på ett vp-konto erbjuder Euroclear Sweden AB ”pantkonton”.¹¹¹ För pantsättning av finansiella instrument som finns registrerade på ett avstämningskonto gäller enligt 6 kap. 7 § LKF reglerna om rättsverkan av en registrering i 6 kap. 1-5 §§ LKF. Det må ses som självklart men det är värt att nämna att det endast är den person som på kontot är registrerad som kontohavare som får upplåta pantträtt av kontot och de på kontot registrerade värdepappren.¹¹² En pantsättning av kontoförda värdepapper inleds precis som vid vilken annan pantsättning som helst genom att ett pantavtal träffas mellan pantsättaren och panthavaren. I enighet med specialitetsprincipen krävs det att pantsättningen rör identifierbara finansiella instrument.¹¹³ I avtalet bör därför anges exakt vilka värdepapper som ska utgöra panten så att de går att individualisera; det räcker inte att endast uppge slag och sort. För att detta ska vara möjligt krävs att pantsättaren har eller kommer att få ett konto som värdepappren registreras på. När avtalet träffats ska en anmälan göras till värdepapperscentralen, i de flesta fall Euroclear Sweden AB, som i sin tur i enlighet med 5 kap. 1 § LKF genast ska genomföra sådan registrering av sådana förhållanden som ska framgå av avstämningsregistret. Pantsättning av ett finansiellt instrument är enligt 4 kap. 18 § p. 5 LKF en sådan uppgift som ska anges på ett avstämningskonto. När samtliga villkor för slutgiltig registrering är uppfyllda sker enligt 5 kap. 1 § LKF den slutgiltiga registreringen. I teorin innebär det att det finns tre hållpunkter i registreringsförfarandet: (I) anmälan om registrering, (II) registrering och (III) slutgiltig registrering. Hur lång tid som förlöper mellan de olika åtgärderna är svårt att besvara men med tanke på LKF:s ordalydelse lär det röra sig om relativt kort tid mellan anmälan om registrering och den faktiska registreringen. Tidpunkten för den sista hållpunkten lär vara beroende av när samtliga

---

¹¹⁰ Se Euroclear Sweden AB, Allmänna villkor, Kontoföring och clearing (2021-10-11), punkt 1.3.

¹¹¹ Se Euroclear Sweden AB, Allmänna villkor, Kontoföring och clearing (2021-10-11), punkt 3.3.6.

¹¹² Se Wallin-Norman, Karin, *Kontorätt* (2009) s. 203.

¹¹³ Se Wallin-Norman (2009) s. 202.

villkor är uppfyllda vilket lär variera från fall till fall. Ur sakrättslig synpunkt spelar en eventuell fördröjning mellan de olika momenten i systemet mindre roll. Efter att en anmälan om pantsättning av ett finansiellt instrument registrerats får enligt 6 kap. 2 § LKF instrumentet inte tas i anspråk av pantsättarens borgenärer för andra rättigheter än sådana som varit registrerade på kontot innan anmälan om pantregistrering gjordes. Av detta följer att pantsättningen vinner sakrättslig verkan antingen genom anmälan om pantregistrering (hållpunkt I) eller genom att själva registreringen genomförs (hållpunkt II). Tiden mellan dessa hållpunkter lär vara försumbar vilket innebär att det praktiskt sett inte bör spela någon roll vilken hållpunkt som anses utgöra den avgörande handlingen för att det sakrättsliga momentet ska fullbordas.¹¹⁴ Anmälan om pantsättning enligt LKF har således en liknande rättsverkan som denuntiation vid pantsättning av lös egendom som innehavs av tredjeman.¹¹⁵ Det är inte enbart förhållandet till pantsättarens borgenärer som påverkas av dessa regler utan även prioriteringsordningen i det fall det finns flertalet panthavare i samma egendom. Om flera olika pantsättningar hänförliga till samma egendom anmäls för registrering prioriteras de efter den ordningen de registreras.¹¹⁶ Till följd av att registreringen ska göras genast efter att anmälningen inkommit till Euroclear Sweden AB bör man kunna utgå ifrån att den pantsättning som anmäls först även registreras först och därför får förtur framför senare inkomna anmälningar. Notera att det i detta hänseende inte spelar någon roll när själva pantförskrivningen har gjorts utan att sakrättsligt skydd uppkommer och prioriteringen endast görs först efter tiden för registrering.¹¹⁷ Att pantförskrivning A tillkommit två veckor innan pantförskrivning B innebär således inte en högre prioritetsordning för pantförskrivning A om pantförskrivning B registreras tidigare.

Vid pantsättning av egendom som befinner sig på ett ägarkonto uppstår egentligen inga problem. Pantsättaren tillika kontohavaren anmäler att en pantförskrivning ska göras till kontohållaren, Euroclear Sweden AB som i sin tur

---

¹¹⁴ Se Wallin-Norman, Karin, *Finansiella instrument* (2011) s. 93 ff.

¹¹⁵ Se Wallin-Norman (2011) s. 94.

¹¹⁶ Se Wallin-Norman (2009) s. 203.

¹¹⁷ Se *ibid* s. 203.

registrerar det hela. Sakrättsligt skydd uppkommer såvida samtliga kriterier för slutregistrering är uppfyllda. Genom anmälan förlorar pantsättaren viss dispositionsrätt till delar eller hela avstämningskontot till förmån för panthavaren, något som Euroclear Sweden AB har till uppgift att hålla koll på i och med noteringen på avstämningskontot.¹¹⁸ Förlust av dispositionsrätt innebär i denna kontext att panthavaren har rätt att under vissa förutsättningar realisera de instrument som är pantsatta på kontot. Däremot görs ingen formell förändring av äganderätten till de finansiella instrumenten. Pantsättaren kommer fortsatt vara behörig att göra andra anmälningar på avstämningskontot, såvida de inte inskränker på panthavarens rätt, tillika vara, när det kommer till aktier, noterad i aktieboken som aktiens ägare. Angående rätten till utdelning från pantsatt egendom är den beroende på hur pantavtalet ser ut.¹¹⁹ I teorin kan det i detta läge uppstå problem med hänsyn till specialitetsprincipen. Att i pantförskrivningen uppge att man pantsätter hälften av sina aktier i bolaget A till ett värde av X uppfyller inte kravet på specialisering av egendom. Vid handpantsättning av lösöre lär ett sådant problem inte uppkomma då tradition av egendomen är en förutsättning för sakrättsligt skydd. Detsamma gäller vid pantsättning av egendom som innehas av tredje man under förutsättning att denne förvarar den pantsatta egendomen på ett lämpligt sätt. Problemet löses praktiskt genom att Euroclear Sweden AB vid kontoföringen endast pantregistrerar hela värdepapperskonton. Vid en situation som i exemplet ovan innebär det att Euroclear Sweden AB vid registreringen öppnar ett helt nytt vp-konto (pantkonto) där de kontoför de antalet aktier i bolaget A som är föremål för pantförskrivningen.¹²⁰ På kontot förvaras förutom samma uppgifter som på ett ”normalt” ägarkonto även information om panthavaren.¹²¹ Den praktiska hanteringen, pantsättning av hela pantkonton, innebär att kravet på specialitet av pantsatt egendom uppfylls då egendomen enkelt kontoförts avskilt från liknande egendom som inte är föremål för någon pantförskrivning.

---

¹¹⁸ Se Wallin-Norman (2011) s. 93.

¹¹⁹ Se *ibid* s. 93.

¹²⁰ Se Wallin Norman (2009) s. 210 ff. Euroclear Sweden AB, Allmänna villkor, Kontoföring och clearing (2021-10-11) punkt B.7.1.

¹²¹ Euroclear Sweden AB, Allmänna villkor, Kontoföring och clearing (2021-10-11) punkt B.7.1.

Vid pantsättning av finansiella instrument som är kontoförda på ett förvaltar-konto är hanteringen liknande, men med vissa skillnader. På ett förvaltar-konto är förvaltaren registrerad som ägare till de kontoförda finansiella instrumen-ten, varför någon uppgift om vem som är kund inte finns registrerad på kontot. Av denna anledning är det endast förvaltaren som har dispositionsrätt över kontot.¹²² Eftersom pantsättaren inte har någon dispositionsrätt till egendo-men på förvaltar-kontot måste denne underrätta förvaltaren om pantsättningen genom denuntiation. Förvaltaren måste i sin tur underrätta Euroclear Sweden AB om pantsättningen genom en anmälan om pantsättning varvid ett pant-kono öppnas, registreras och noteras, precis som vid pantsättning av finansi-ella instrument på ett ägarkonto. Vid pantsättning av finansiella instrument som är kontoförda på ett förvaltar-konto har enligt 3 kap. 10 § tredje stycket LKF får denuntiationen mellan pantsättaren och förvaltaren samma rättsver-kan som anmälan om registrering om den hade skett på ett ägarkonto. Regeln är tänkt att spegla de regler som gäller för pantsättning av lös egendom i tredje mans besittning.¹²³

3.4.6 Utsläppsrätter och elcertifikat

Utsläppsrätter och elcertifikat är exempel på icke-fysiska tillgångar som när det kommer till pantsättning, hanteras på olika sätt. Lagstiftningen som regle-rar elcertifikat reglerar uttryckligen även hur pantsättning av certifikaten ska göras i 3 kap. 4 § lag (2011:1200) om elcertifikat. Enligt bestämmelsen kan antingen pantsättaren eller panthavaren till kontoföringsmyndigheten (ener-gimyndigheten) anmäla att en pantsättning i elcertifikatet gjorts var efter kon-toföringsmyndigheten registrerar detta på pantsättarens certifikatkonto. Pre-cis som vid pantsättning av digitala finansiella instrument i Euroclear upp-kommer det sakrättsliga skyddet i och med registreringen enligt 3 kap. 10 § LEC. Detta gäller endast i de fall pantsättaren direkt är ägare till certifikats-kontot, det vill säga att egendomen inte ägs genom en förvaltare.¹²⁴ Det sak-nas uttryckligt lagstöd för pantsättning av utsläppsrätter trots att de kontoförs

---

¹²² Se Wallin-Norman (2009) s. 208.

¹²³ Se prop.1988/89:152 s. 121 ff.

¹²⁴ Jfr Elgebrant, Emil *Ägande & värde av utsläppsrätter och andra liknande handelsobjekt* (2012) s. 191 ff.

med en kontoföringsmyndighet enligt 19 § lag (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser.¹²⁵ Det faktum att utsläppsrätter enligt bilagan till MiFID II definieras som ett finansiellt instrument påverkar inte möjligheterna till pantsättning enligt LKF, detta på grund av 20 § LUV som direkt undantar utsläppsrätter från LKF:s tillämpning. Lagstiftaren har vid ett flertal tillfällen ställts inför frågan om huruvida det ska vara möjligt att använda utsläppsrätter i belåningssyfte men har vid samtliga tillfällen valt att inte göra det möjligt, eller åtminstone inte enkelt och uppenbart.¹²⁶ Framför allt har lagstiftaren ansett att aktörerna på marknaden för utsläppsrätter inte haft ett lika stort behov av belåning jämfört med aktörerna på marknaden för elcertifikat, detta på grund av den begränsade giltighetstid en utsläppsrätt har.¹²⁷ Lagstiftaren har även ansett att en reglerad pantsättning inte ska genomföras på grund av möjligheten för innehavaren av en utsläppsrätt att annullera sina utsläppsrätter. Argumentet bygger på att lagstiftaren sett svårigheter att, på grund av annulleringsmöjligheterna, upprätthålla ett skydd för pantsättning på en gemensam marknad.¹²⁸ Lagstiftaren är rädd för att möjligheten att annullera utsläppsrätter skulle kunna leda till att pantsättaren skulle få för sig att genom annulleringen förstöra den pantsatt egendomen. Detta trots att det i 4 kap. 11 § 1p. LEC finns ett annulleringsförbud för pantsatta elcertifikat. Ett liknande annulleringsförbud hade kunnat införas i LUV men förutsätter troligen att man även inför en möjlighet till registerpant av utsläppsrätter. I dagsläget föreligger således ingen speciallagstiftning som möjliggör registerpantsättning av utsläppsrätter.

Pantsättning av elcertifikat är som tidigare nämnt relativt okomplicerat som följd av att förfarande är reglerat i LEC. För utsläppsrätter blir saken mer komplicerad men två alternativ kvarstår: (I) en säkerhetsöverlåtelse och (II) pantsättning enligt 1936 års PantL. (I) en säkerhetsöverlåtelse innebär att

---

¹²⁵ Se Kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/1122 av den 12 mars 2019 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87 EG vad gäller unionsregistrets funktion för närmare detaljer om exakt hur utsläppsrätter kontoförs.

¹²⁶ Jfr Prop. 2002/03:40 Elcertifikat för att främja förnybara energikällor, Prop. 2004/05:18 Handel med utsläppsrätter II s. 64 ff.

¹²⁷ Se Elgebrant (2012) s. 188, jfr prop. 2002/03:40 s. 74 ff.

¹²⁸ Se prop. 2004/0518 s. 65.

man överlåter egendom till en annan part i syfte att egendomen ska utgöra en säkerhet.¹²⁹ Betalningen för egendomen utgör summan för själva lånet.¹³⁰ Tanken med en säkerhetsöverlåtelse är att egendomen ska återgå till "säljaren" när den underliggande förpliktelsen (betalning av lånet) väl är uppfylld.¹³¹ Det stora problemet med säkerhetsöverlåtelser som kreditsäkerhet är osäkerheten som föreligger angående dess sakrättsliga giltighet. Här måste en skillnad göras mellan vad som är möjligt avtalsrättsligt och obeståndsrättsligt. Att avtala om en säkerhetsöverlåtelse är fullt möjligt sett till den avtalsfrihet som gäller i svensk rätt. Det är däremot inte möjligt att avtala om en överlåtelser sakrättsliga verkningar. Huruvida avtalet och därmed överlåtelsern nått sakrättsligt skydd eller inte visar sig endast ifall någon av parterna försätts i konkurs.¹³² Det råder även en osäkerhet angående "säljarens" separationsrätt vid "köparens" konkurs. I NJA 2009 s. 79 upprätthåller HD en princip från NJA 1932 s. 292 angående att äganderättsförbehåll saknar verkan om köparen tänkt sälja vidare egendom före slutbetalning. Det finns därför mycket som tyder på att en säljare av en säkerhetsrätt kan komma att behandlas som en "vanlig" säljare av egendom vid köparens konkurs innebärande att denne inte har någon särskild rätt att återfå den sålda egendomen. Om så är fallet har säljaren som mest en oprioriterad fordran i "köparens" konkurs.¹³³

(II) panträtt enligt 1936 års PantL har tidigare redogjorts för.¹³⁴ Huruvida PantL är tillämplig på elcertifikat, och framför allt utsläppsrätter, är omdebatterat.¹³⁵ Lagen är skriven i en tid då i princip all egendom som erkändes av rättsordningen fysiskt kunde besittas. Finansiella instrument anses inte omfattas av PantL främst på grund av att det finns specialregler på området både när det gäller "direkt" pantsättning och när egendomen innehas av tredje man.¹³⁶ PantL har i NJA 1998 s. 520 tillämpats på finansiella instrument (aktier) som inte var registrerade på ett konto enligt då gällande version av LKF

---

¹²⁹ Se Millqvist, Göran, i *Festskrift till Ronny Hagelberg* (2016) s. 121.

¹³⁰ Se Håstad (1995) s. 203.

¹³¹ Se Millqvist (2016) s. 122.

¹³² Ibid s. 130.

¹³³ Ibid s. 137.

¹³⁴ Se avsnitt 3.3.1.

¹³⁵ Se Elgebrant (2012) s. 192 f. Med där gjorda hänvisningar.

¹³⁶ Ibid s. 193.

(aktiekontolagen 1989:827) utan i stället förvarades i en värdepappersdepå. Elgebrant anser att tillämpningen av PantL i NJA 1998 s. 520 tyder på att elcertifikat såväl som utsläppsrätter bör kunna pantsättas enligt reglerna i PantL.¹³⁷ Det faktum att MiFID II pekar ut utsläppsrätter som ett finansiellt instrument bör inte innebära att PantL inte är tillämplig på dem, detta på grund av att de är undantagna från reglerna i LKF och det därför inte är möjligt att pantsätta dem genom registrering på ett avstämningskonto. Att PantL i allmänhet inte är tillämplig på finansiella instrument hindrar således inte utsläppsrätter från dess tillämpning på grund av bristen på möjlighet till registerpant. Till följd av att det saknas lex specialis avseende pantsättning av elcertifikat och utsläppsrätter tyder mycket på att en tillämpning av PantL är möjlig vid pantsättning av utsläppsrätter eller elcertifikat som besitts av tredje man.

3.4.7 Upphovsrätter

På grund av att bitcoin sett till dess form är immateriell egendom är det lämpligt att redogöra för hur immateriella tillgångar så som upphovsrätter pantsätts. För att en pantsättning av en upphovsrätt ska vara möjlig måste något av de i svensk rätt accepterade sakrättsliga momenten kunna genomföras. Här uppstår problem. En upphovsrätt är immateriell till sin natur och uppkommer i allmänhet utan att upphovsmannen behöver vidta någon särskild åtgärd.¹³⁸ Upphovsrätter kan inte besittas vilket innebär att de inte kan traderas i panträttslig mening.¹³⁹ De kan naturligtvis köpas och säljas men besittningsproblematiken kvarstår då det enda en köpare faktiskt kommer besitta är själva avtalet och inte upphovsrätten i fysisk form. Denuntiation lär heller inte bli aktuell eftersom egendom som av sin natur inte kan besittas vare sig fysiskt eller digitalt naturligtvis inte heller kan besittas av tredje man.¹⁴⁰ Kvar står registrering som alternativ för pantsättning, ett moment som förutsätter lagstöd. Det faktum att upphovsrätter är immateriella till formen och uppkommer utan att en åtgärd behöver vidtas av upphovsmannen innebär att ett upp-

---

¹³⁷ Se Elgebrant (2012) s. 193.

¹³⁸ Se Andreasson, Jens, *Intellektuella resurser som creditsäkerhet* (2010) s. 260.

¹³⁹ Se Andreasson (2010) s. 260.

¹⁴⁰ Se Andreasson (2010) s. 260, Wallin m.fl. (2012) s. 227.

hovsrättsregister hade behövt införas för att registrering ska kunna vara möjlig. Något sådant register finns inte.¹⁴¹ Sett till de sakrättsliga moment som behöver uppfyllas för att en pantsättning ska medföra borgenärsskydd är det i dagsläget inte möjligt att pantsätta upphovsrätter i traditionell mening. I praktiken ägnar man sig i stället åt säkerhetsöverlåtelser. Eftersom borgenärsskydd uppkommer genom avtalet vid överlåtelser av immaterialrätter når parterna samma effekt vid en säkerhetsöverlåtelse som normalt uppstår vid en pantsättning.¹⁴²

---

¹⁴¹ Se Andreasson (2010) s. 260.

¹⁴² Se Andreasson (2010) s. 260 ff, Jfr NJA 2009 s. 695 där HD bland annat uttalar att sakrättsligt skydd avseende immaterialrätter uppkommer genom avtalet som följd av avsaknaden av lämpligt sakrättsligt moment.

4 Att pantsätta bitcoin

4.1 Det icke-materiella problemet

Vid den rättsliga hanteringen av nya egendomslag tenderar problem att uppkomma sett till hur de rättsligt ska hanteras. Detta har varit särskilt tydligt när det kommer till digitaliseringen av samhället. Lagstiftaren har i allmänhet varit sen på bollen när det gäller att införa lagstiftning som är anpassad till den evigt förändrande digitala innovationen. Eftersläpande lagstiftning har i sin tur lett till att domstolarna varit tvungna att ta över den otacksamma uppgiften att lappa och laga med den, i många fall, föråldrade lagstiftning som funnits till handa. I doktrinen återkommer ofta stark kritik riktad till rättstillämparen avseende att de lösningar som presenteras bygger på en fysisk förklaringsmodell.¹⁴³ Kritiken är enligt min uppfattning befogad vilket kan exemplifieras med två rättsfall, NJA 2000 s. 292 och NJA 1994 s. 480. Bägge fallen rör straffrätt, men har på olika sätt fått civilrättsliga implikationer. NJA 2000 s. 292 handlar om länkning av MP3-filer. T.O hade i fallet på sin hemsida laddat upp länkar till nedladdningsbara MP3-filer som han hade framställt med hjälp av CD-skivor. Hemsidan och därmed de nedladdningsbara MP3-filerna var tillgängliga för allmänheten. HD kom fram till att T.O:s agerande skulle bedömas enligt 47 § i då gällande upphovsrättslag (1960:729) och därför skulle ses som ett offentligt framförande innebärande att hens agerande inte var straffbart och åtalet ogillades. HD resonerar även om huruvida 46 § URL hade kunnat vara tillämplig i fallet men fann att bestämmelsen endast gäller spridande av fysiska exemplar på grund att lagens förarbeten, skrivna under 1960-talet aldrig förutsåg att alster skulle kunna spridas på annat sätt en genom fysiska medium. Rättsfallet exemplifierar hur fel ett utfall kan bli på grund hur rättstillämparens och till viss del lagstiftarens förlitar sig på den fysiska förklaringsmodeller. Att i dagsläget ens föreställa sig att en digital spridning inte skulle innebära brott mot URL är otänkbart.¹⁴⁴ Domskälen kan tolkas som att det faktum att spridningen inte har skett fysiskt är avgörande

---

¹⁴³ Se exempelvis Wallin-Norman (2009) s. 35 ff.

¹⁴⁴ Lagen ändrades senare, se 2 § URL.

för utgången i målet trots det faktum att sättet att tillgodogöra sig innehållet är mer eller mindre detsamma. För att tillgodogöra sig innehållet på en CD-skiva krävs någon form av hjälpmedel, detsamma gäller för MP3-filer.

I NJA 1994 s. 480 jämställde HD möjligheten att förfoga över medel som är insatta på ett bankkonto (kontförda pengar) med besittning av fysiska pengar. I fallet dömdes C.B. för olovligt förfogande efter att hen i egenskap av ställföreträdare för ett kommanditbolag tagit ut en summa pengar som av misstag hade betalats in på kommanditbolagets konto. C.B. ansåg i tingsrätt och hovrätt att han inte gjort sig skyldig till något brott efter som han inte haft egendomen i sin besittning och senare i HD att hans gärning skulle anses som straffri till följd av straffrättens legalitetsprincip och förbud mot analogisk lagtillämpning. HD ansåg att då endast innehavaren av postgirokontot samt behörig ställföreträdare hade möjlighet att förfoga över egendomen som kontoförts kunde C.B. anses, sett till normalt språkbruk, ha besittning över egendomen. NJA 1994 s. 480 har tolkats som att kontoförda pengar (kontotillgodohavanden) kan besittas precis som fysiska pengar, åtminstone sett till begreppets innebörd inom straffrätten. Med tanke på att HD fann att besittning faktiskt förelåg trots invändningen om förbudet mot analogisk lagtillämpning på det straffrättsliga området lär avgörandet även ha betydelse civilrättsligt.¹⁴⁵

Ur ett egendomsrättsligt perspektiv visar NJA 2000 s. 292 och NJA 1994 s. 480 skillnaden på när rättstillämparen hanterar lagstiftningen på en teknik neutralt sätt och när den inte gör det. I NJA 2000 s. 292 fastnar HD i tanken att spridning endast kan ske genom fysiska exemplar av egendomen. För ansvar hade det i princip krävts att T.O. spridit innehållet genom externa hårddiskar eller USB-minnen. Indirekt innebär detta att lika fall inte behandlas lika under förutsättning att egendomens egenskaper är viktigare än dess fysiska eller icke-fysiska form. Det går naturligtvis att diskutera huruvida spridning av CD-skivor och spridning av MP3-filer digitalt utgör lika fall. Med tanke på

---

¹⁴⁵ Avgörandet har ur straffrättsligt perspektiv kritiserats sett till hanteringen av analogiförbudet, se Justitierådet Stefan Lindskogs utveckling av sin mening i NJA 2011 s. 524 p. 13 för vidare läsning.

att innehållet på bägge medium med hjälp av någon form av tekniskt hjälpmedel resulterar i samma utfall (identiska ljud) anser jag att det är rimligt att hävda att det rör sig om lika fall. Det faktum att man sedan ändrade i URL för att stävja situationen som uppstod som följd av att en lagstiftningsprodukt inte var teknikneutral i stödjer denna tes.

I NJA 1994 s. 480 använder HD det motsatta tillvägagångssättet, domstolen ser bortom eventuella tekniska problem och tillämpar besittnings-begreppet teknikneutralt. Att ett konto i fysisk bemärkelse är omöjligt att besitta spelade i fallet ingen roll. I stället fokuserade HD på de gemensamma egenskaper som finns mellan fysisk och icke fysisk egendom och fann att eftersom egenskaperna var liknande, till exempel var dispositionsmöjligheterna liknande och i båda fallen hade enbart en begränsad krets tillgång till egendomen, var det möjligt att besitta tillgångarna på kontot utan fysisk besittning. Skillnaden i tillämpningen av befintliga rättsregler på ny teknik är problematisk, främst då den är inkonsekvent. Antingen bör man i dessa fall tillämpa lagstiftningen teknikneutralt, oavsett vad om lagens förarbete i sig är det eller ej, eller i samtliga fall falla tillbaka på allmänna principer och invänta åtgärder från lagstiftaren. Tillämpning av allmänna principer tycks till sin natur, åtminstone till viss del, vara teknikneutral. Att däremot göra det ena i vissa fall, och det andra i andra fall är varken hållbart eller rättssäkert. Vad denna skillnad i tillämpning beror på är svårt att besvara. En förklaring kan vara brist på teknisk kompetens hos tillämparen eller en brist på förutseende hos lagstiftaren. Det är så klart förståeligt. Att som jurist förstå tekniskt komplicerade företeelse och placera in dem i en juridisk kontext är naturligtvis svårt. Att förutse framtiden är troligtvis omöjligt. Att lagstiftaren och rättstillämparen helt misslyckas med dessa visserligen svåra uppgifter, med resultatet att varken lagstiftningen eller rättstillämpningen blir teknikneutral, är dock inte heller ett acceptabelt alternativ.

Sett till bitcoin är det svårt nog för användarna att förstå vad det är de egentligen äger. Problemet grundar sig, precis som i vissa fall när det kommer till juridiska lösningar på tekniska problem, i en allt för stor tillit till en fysisk

förklaringsmodell. Som Judmayer m.fl. påpekar är liknelsen mellan mynt och bitcoin bristfällig och till och med inkorrekt.¹⁴⁶ Som tidigare beskrivits innebär en transaktion med bitcoin inte att några bitcoin faktiskt traderas, varken fysiskt eller virtuellt. Du äger inget konto med en viss balans på utan endast rätten att använda tidigare transaktioner för att skapa nya transaktioner. Som användare är detta så klart svårt att förstå, särskilt om man som många använder en användarvänlig plånbok vars gränssnitt bygger på den fysiska myntmetaforen och därmed visar vad som kan liknas med ett traditionellt bankkonto. Hur en domstol hade resonerat om den ställts inför det egendomsrättsliga problemet bitcoin är svårt att förutsäga och det går endast att spekulera i. Min förhoppning är att domstolen i den mån det går skulle försöka fundera utifrån egendomens egenskaper och inte dess brist på fysiska form utan att för den delen göra ”misstaget” att använda en förenklad eller felaktig fysisk metafor.

4.2 Potentiella tillvägagångssätt

4.2.1 Inledande kommentar

Frågan huruvida det är möjligt att pantsätta bitcoin med sakrättslig verkan och hur detta i så fall görs är två sidor av samma mynt. Det är nämligen inte möjligt att besvara frågan om bitcoin går att pantsätta om man inte samtidigt redogör för hur det rent praktiskt skulle gå till. I ett tidigare avsnitt har pantsättning av olika egendomstyper redogjorts för, såväl materiella som immateriella. För att besvara frågeställningen måste bitcoin sättas in i dessa olika kontexter nämligen: (I) handpant som lösöre, (II) registerpant i egenskap av digital egendom, (III) denuntiation till tredje man.

4.2.2 (I) Pantsättning av bitcoin som lösöre

För att pantsätta egendom som lösöre måste egendomen i fråga kunna specialiseras och traderas. Kravet på specialitet är delvis beroende av vilken typ av egendom det rör sig om men essensen i det hela är att egendomen i fråga

---

¹⁴⁶ Se Judmayer m.fl. (2017) s. 53.

specifikt måste kunna utpekas. Vid pantsättning av delar av en egendoms- massa är man enligt uttalanden i förarbeten och doktrin inte tvungen att sär- skilja den pantsatta egendomen från den allmänna egendomsmassan, åt- minstone inte när det rör sig om homogen egendom. Pantsättning av bitcoin skulle till följd av dess natur i princip alltid vara en pantsättning av homogen egendom.¹⁴⁷ Oberoende av detta är ett särskiljande alltid att föredra. Oavsett vad som gäller vanligt fysiskt lösöre i allmänhet lär de rådighetsproblemet som följer av multipla nycklar och egendomens volatilitet på marknaden in- nebära att det för samtliga parter är mest förmånligt att vid pantsättning av bitcoin genomföra en transaktion för den mängd egendom som ska utgöra pant. Som följd av de tekniska begränsningar som föreligger innebär detta att för att pantsättning ska vara möjlig behöver pantsättaren ha tillgång till två bitcoin-adresser med olika privata nycklar, såvida pantsättaren inte avser att pantsätta samtliga av sina bitcoin eller är beredd att avsäga sig rådigheten över de bitcoin som inte är föremål för pantförskrivningen. Det senare är tro- ligtvis inte önskvärt på grund av tillgångens historia av extrem volatilitet. Sett till specificeringen av egendomen uppstår i min mening inga problem oavsett om man pantsätter ett helt konto eller endast en viss andel av ett konto. Pro- blemen uppstår i stället vid uppfyllandet av traditionskravet. Av naturliga skäl är det nämligen omöjligt att fysiskt besitta bitcoin då det rör sig om icke ma- teriell egendom. Sett till hur HD resonerat kring hur man kan besitta konto- förda pengar i NJA 1995 s. 480 lär dispositionsrätten vara avgörande för be- sittningen. Denna tolkning kräver att man gör en analogi mellan bitcoin och traditionell valuta. Detta ska dock inte på något sätt tolkas som att bitcoin går att jämföra med vanliga pengar eller en valuta utan endast att såväl pengar som bitcoin utgör egendom som kan överföras digitalt och, i den mån de är lagrade digitalt, går att besitta på liknande sätt. Teoretiskt sett hade man kun- nat utföra en transaktion till panthavaren bestående av de bitcoin pantsättaren vill pantsätta men en sådan transaktion innebär dels transaktionskostnader, dels ett riskmoment. En sådan transaktion faller dessutom utanför kategorin

---

¹⁴⁷ Till följd av uppkomsten av plånboksplattformar som även fungerar som marknader för kryptovalutor så som Binnance är det inte otroligt att pantsättningar av heterogen egendom innebärande en plånbok innehållande nycklar till diverse olika kryptovalutor i framtiden erbjuder en funktion i plattformen för pantsättning.

pantsättning av lösöre och liknar mer en säkerhetsöverlåtelse än en pantsättning.¹⁴⁸ I de fall där icke-fysisk egendom representeras av ett fysiskt objekt, till exempel ett USB-minne eller annan teknisk lösning, är det dock möjligt att tradera den fysiska representationen. När det gäller bitcoin böt till exempel en fysisk plånbok kunna överlämnas till panthavaren. Traditionen av en fysisk plånbok innebär i teknisk mening inte en fysisk överföring av bitcoin som vid pantsättning av ett fysiskt aktiebrev utan i stället endast en överlämning av ett fysiskt objekt som den privata nyckeln är lagrad på. Tillgången till den privata nyckeln innebär ett rådighetsavskärande moment på så sätt att tillgången till den privata nyckeln är en förutsättning för att genomföra transaktioner i bitcoin-nätverket samtidigt som den möjliggör disposition för innehavaren av den privata nyckeln. Frågan är således om traditionen av den fysiskt lagrade privata nyckeln är tillräckligt för att traditionskravet ska anses vara uppfyllt. I detta läge är det enkelt att fastna i den fysiska förklaringsmodellen och föreställa sig att det är ägda bitcoin man faktiskt traderar. Då vi tidigare kommit fram till att en ägd bitcoin egentligen endast innebär att du som ”ägare” äger rätten att låsa upp tidigare transaktioner i blockkedjan upp till ett visst värde (värdet av de transaktioner du ”ägar”) och sedan med hjälp av dessa transaktioner skapa nya transaktioner bör man ställa sig frågan huruvida den privata nyckeln är det enda som du som användare faktiskt äger och disponerar över själv. Den privata nyckeln är den aktiva legitimationshandlingen som möjliggör all hantering av egendomen. I doktrin och praxis tycks det i allmänhet räcka för traditionskravets uppfyllande att pantsättaren är avskuren från möjligheten att självständigt förfoga över den pantsatta egendomen, att panthavaren på något sätt erhåller en självständig förfogandemöjlighet samt att pantsättningen blir synbar för tredjeman.¹⁴⁹ Ett överlämnande av pantsättarens fysiska plånbok som innebär tillgång till dennes privata nyckel uppfyller åtminstone de första två kraven på så sätt att pantsättaren inte kan utföra några åtgärder relaterade till sitt bitcoin-innehav medan panthavaren får möjlighet att fritt förfoga över egendomen. En sådan konstruktion kan liknas vid

---

¹⁴⁸ För vidare diskussion kring sådana transaktioner och varför de faller utanför uppsatsens frågeställning se avsnitt 3.4.5.

¹⁴⁹ Jfr NJA 1956 s. 485, Håstad (1995) s. 278 ff.

sakomständigheterna i NJA 1956 s. 485 där spannmål i en silo hade pantsatts till en bank. På grund av de logistiska problem som följer av pantsättning av större mängder fungibel egendom fick banken i stället för egendomen i handen exklusiv tillgång till nycklarna till själva silon. Pantobjektet bestod fortfarande i spannmålet men det som traderades var möjligheten att förfoga över det. En sådan lösning bör således vara möjlig vid pantsättning av bitcoin under förutsättning att man kan säkra det rådighetsavskärande momentet gentemot pantsättaren. I detta hänseende kan naturligtvis tekniska problem uppstå. Eftersom den privata nyckeln i princip endast består i ett lösenord är det rent praktiskt möjligt, och för den delen realistiskt att anta, att pantsättaren innehar ett antal kopior av samma nyckel utspridd över ett antal olika plånböcker. I teorin är det till och med möjligt att pantsättaren har en så kallad mental plånbok innebärande att personen i fråga har den privata nyckeln memorerad även om detta så klart ur minneshänsyn är svårt.¹⁵⁰ För att en pantsättning av bitcoin enligt föreslagen modell ska innebära sakrättsligt skydd mot övriga borgenärer måste problemet med flertalet existerande nycklar uppmärksammas och på något sätt lösas. Egentligen är problemet ingenting nytt, liknande problem uppstår vid nyckelpantsättning vid vilken det avgörande momentet för sakrättsligt skydd i dessa fall alltid består i att pantsättningen resulterar i att pantsättaren avskärs från rådigheten.¹⁵¹ Vid nyckelpantsättning bör man för att garantera att sakrättsligt skydd uppstår antingen byta lås eller på något sätt försäkra sig om att där inte finns några andra nycklar än de som har traderats. Hur detta sedan görs när det kommer till bitcoin återstår att se och försvåras naturligtvis av att några försök inte gjorts åtminstone inte som lett till att frågan prövats i domstol. Detta är särskilt viktigt då den privata nyckeln är den enda existerande legitimationshandlingen som finns gentemot egendomen. En lösning på problemet hade kunnat hämtas från hur VPC:s hanterar pantsättning av kontoförda finansiella instrument genom öppnandet och överföringen av det pantsatta instrumentet till ett av VPC kontrollerat pantkonto. I teorin hade parterna kunnat avtala om att pantsättaren ska skapa och genom

---

¹⁵⁰ I allmänhet består en nyckel av 256 binära tecken.

¹⁵¹ Se NJA 2007 s. 413.

en transaktion i blockkedjan, överföra de bitcoin som är föremål för pantsättningen till en ny bitcoin-adress. En sådan lösning är som tidigare nämnt redan från början en gynnsam förutsättning för bägge parter av andra anledningar. Parterna kan samtidigt skapa en ny privat nyckel kopplad till denna adress och lägga nyckeln i en fysisk plånbok och därigenom försäkra sig om att inga kopior av den privata nyckeln görs. När det bakomliggande fordringen väl är slutreglerad skulle den fysiska plånboken kunna lämnas över till pantsättaren alternativt hade en överföring av hela beloppet kunnat göras tillbaka till dennes bitcoin-adress.

Huruvida ovan beskrivna metod ur begreppsbildnings hänseende är att anse som handpantsättning av lösöre eller inte är enligt min mening irrelevant. Vad som spelar roll är om ett sådant upplägg är juridiskt möjligt innebärande sakrättslig giltighet eller inte. Vid en eventuell bedömning av ett sådant upplägg bör fokus inte hamna på att egendomen är icke materiell utan i stället huruvida metoden och därmed pantsättningen uppfyller lagens ändamål och syfte.

4.2.3 (II) Registerpant

Eftersom bitcoin och kryptovalutor i allmänhet är oreglerade finns det ingen lag som möjliggör pantsättning genom registrering. Redan på grund av detta faller tanken om att i dagsläget kunna använda samma metod som vid pantsättning av digitala finansiella instrument. Ur juridisk synvinkel är bitcoin dessutom inte ett finansiellt instrument. Att pantsätta bitcoin genom registrering är därmed med nuvarande lagstiftning inte möjligt. Sett till de diskussioner som förts i förarbeten vid tillkomsten av LUV är det även tveksamt att en sådan möjlighet kommer att öppnas upp.¹⁵² Det närmaste man kan komma en registerpantsättning av bitcoin är en pantsättning av ett derivat med bitcoin som underliggande tillgång vilket trots allt är en helt annan sak då en sådan pantsättning inte innebär en pantsättning av några ägda bitcoin. Med det sagt anser jag att registerpantsättningen fortfarande en förebild för hur framtida

---

¹⁵² Se exempelvis Prop. 2004/05:18 Handel med utsläppsrätter II s. 64 ff där utredaren faktiskt föreslår en möjlighet till registerpantsättning av utsläppsrätter vilket sedan inte stöds av regeringen.

pantsättning av bitcoin eventuellt kan komma att regleras. Dessutom är kon-
toföringsaspekterna viktiga då de kan agera förebild för hur man på ett lämp-
ligt sätt bör behandla icke-fysisk egendom vid pantsättning enligt lagstiftning
utformad efter fysisk egendom.

4.2.4 (III) Pantsättning genom denuntiation

(III) Pantsättning genom denuntiation till tredje man har behandlats avseende
samtliga typer av egendom som berörts i denna uppsats. Sett till de typer av
egendom som är reglerade finns det i allmänhet en smidig legal lösning för
hur denuntiationen ska gå till. Gemensamt för samtliga egendomslag är att
någon form av denuntiation sker oavsett vilken lagstiftning som tillämpas.
Avseende vanligt fysiskt lösöre tillämpas PantL och för digitala värdepapper
tillämpas LKF. Kvar står såväl bitcoin som utsläppsrätter och elcertifikat. Av
utsläppsrätter och elcertifikat är utsläppsrätter troligtvis bättre lämpade att
jämföras med bitcoin till följd av att det inte finns någon lagstiftning som
direkt möjliggör pantsättning, varken direkt eller om egendomen finns hos
tredje man. Resonemanget kring pantsättning av utsläppsrätter bygger på att
det borde vara möjligt att, på grund av bristen på reglering, tillämpa PantL.
Samma argument bör kunna appliceras på bitcoin. Det faktum att bitcoin fak-
tiskt inte utgör ett finansiellt instrument bör också tala för en potentiell till-
lämpning av PantL. Som tidigare diskuterats finns det tveksamheter avseende
PantL:s tillämplighet på tillgångar som rent tekniskt inte kan besittas. Tvek-
samheten rör innebörden hos det i lagtexten använda begreppet ”innehas av
tredjeman”, det vill säga frågan är huruvida detta är att tolka som att tredje
man de facto måste besitta egendomen eller om det räcker att pantsättarens
förfogandelegitimation på något sätt är avskuren. Utan att för den delen lägga
för mycket vikt vid vad som sagts i doktrin avseende möjligheterna till att
pantsätta dels utsläppsrätter, dels kryptovalutor genom en tillämpning av
PantL anser jag att det är en rimlig åsikt.¹⁵³ Detta underbyggs ytterligare av
HD:s avgörande i NJA 1998 s. 520 som innebar en tillämpning av PantL på

---

¹⁵³ Se Elgebrant (2012) s. 192 f. Med där gjorda hänvisningar och Elgebrant (2016) s. 109.

värdepapper som inte kunde pantsättas enligt LKF. Rent praktiskt bör det finnas två sätt att lyckas med en sådan pantsättning. Antingen överför man faktisk egendom till tredje man eller överför man endast rådigheten till tredje man genom avtal. I detta hänseende anser jag att det är mer tveksamt om bägge upplägg tillgodoser PantL krav för att uppnå sakrättslig skydd. Att göra en faktisk överlåtelse (i blockkedjan) må vara något omständligt, men lär vara ett definitivt sätt att uppfylla såväl ett eventuellt besittningskrav som ett krav avseende avskuren förfogandelegitimation. Ur denna synpunkt lär det därför i min mening vara det säkraste sättet att garantera sakrättsligt skydd vid pantsättning av egendom som innehas av tredje man. Att överföra rådigheten genom avtal kräver mer ingående åtgärder. För att överföra rådigheten är du som pantsättare tvungen att ge upp din plånbok. Som diskuterat under (I) medför möjligheten att som ägare inneha diverse olika plånböcker säkerhetsrättsliga problem eftersom utlämnandet av en plånbok inte innebär någon rådighetsavskärning i det fall där finns kopior av den privata nyckeln. Under förutsättningen att det inte finns några kopior av den privata nyckeln och det på så sätt endast finns en plånbok kopplad till kontot är det inte omöjligt att föreställa sig att plånboken, men framför allt nyckeln, av säkerhetsskäl skulle kunna disponeras hos tredje man. Ett sådant ”dispositionsavtal” uppfyller enligt min mening ett kravet på avskuren förfogandelegitimation då det blir omöjligt för den faktiska ägaren av bitcoin att förfoga över egendomen. Det hela kan liknas vid vanliga avtal om lagerföring där tredje man endast förvarar egendom åt huvudmannen utan att för den delen ha någon rätt att disponera över den. Vad man sedan gör för att begränsa tredje mans förfogande över den disponerade egendomen är en annan fråga. Exempelvis hade det enkelt kunna lösas genom kryptering av plånboken innebärande att tredje man endast disponerar över plånboken och därmed ägarens förfogandelegitimation samtidigt som hen inte kan förfoga över den faktiska egendomen. En sådan lösning hade troligtvis varit säkrare för huvudmannen än vid lagerföring av vanliga fysiska lagertillgångar. Alternativt begränsar man inte tredje mans dispositionsmöjligheter överhuvudtaget utan förlitar sig enbart på tillit. Det

är inte heller otänkbart att såväl fysiska som juridiska personer anlitar förvaltare för att hantera deras innehav av kryptovalutor likt man gör med andra finansiella instrument.

5 Avslutande synpunkter

Uppsatsen har behandlat pantsättning av bitcoin och rent konkret vad som krävs för sakrättsligt skydd genom en jämförelse av jämförbara tillgångar. Kvar står att besvara uppsatsens frågeställningar.

I vilken utsträckning tolerera svensk rätt pantsättning av bitcoin? Jag vill hävda att svaret på den första frågan är att svensk rätt till viss del tolererar pantsättning av bitcoin, eller snarare, att det inte går att direkt avfärda påståendet om att möjligheten att pantsätta bitcoin med sakrättslig verkan finns. Jag ser två metoder för en sådan pantsättning antingen genom att man pantsätter bitcoin som man själv besitter som om man hade pantsatt lös öre, eller att man pantsätter bitcoin som besitts av tredje man. Att pantsätta bitcoin genom registerpant är i dagsläget däremot omöjligt. Av de två metoder för pantsättning av bitcoin som jag förespråkar anser jag att pantsättning av bitcoin som besitts av tredje man troligtvis är den metod med störst sannolikhet för framgång. En pantsättning av bitcoin genom traditionell pantsättning innebär en rad åtgärder som rent praktiskt blir om inte svårare åtminstone mer komplicerade än vid en pantsättning genom PantL. Härtill hör exempelvis öppnandet av nya bitcoin-konton och andra åtgärder för att säkerställa att pantsättaren inte har rådighet över egendomen. Sådana åtgärder är, i de fall tredje man redan besitter egendomen, redan gjorda innebärande att allt som krävs från parterna för en sakrättsligt giltig pantsättning i praktiken endast är en korrekt utförd denuntiation. Det avgörande momentet för besittningsövergången är i bägge fall en överflyttning av rådigheten över den privata nyckeln vilket troligtvis är den åtgärd som på bästa sätt överensstämmer med den fysiska förklaringsmodell som nuvarande regler för pantsättning är baserad på.

Sett till uppsatsens andra frågeställning, huruvida det är möjligt att analogiskt tillämpa nuvarande metoder för pantsättning av icke-materiella instrument vid pantsättningen av bitcoin är svaret nekande. Naturligtvis är det möjligt att

använda vissa aspekter av dessa regler så som VPC:s hanterande av kontoföring av pantkontot för att separera egendom, men någon direkt analogisk tillämpning är inte möjligt. Det faktum att den metod jag framför allt förespråkar faller under samma kategori som den eventuella möjligheten för pantsättning av utsläppsrätter innebär enligt min mening inte en direkt analogisk tillämpning av liknande regler eftersom det rör sig om så vitt skilda typer av egendom samt olika typer av praktiska lösningar. I takt med att fler och fler seriösa aktörer ger sig in på området är det inte omöjligt att det i plånboksplattformer integreras en kreditsäkerhetsfunktion. Ett sådant upplägg hade exempelvis kunnat bestå i att företaget som tillhandahåller plånboken även ägnar sig åt kreditgivning. I det fallet hade plånboks företaget på ett mer eller mindre smidigt sätt baserat på befintliga metoder för kontoföring efter VPC:ers metoder avskära gäldenären från hans plånbok och låta denna använda sitt plånbokskonto som kreditsäkerhet. Huruvida ett sådant upplägg innebär en sakrättsligt giltig pantsättning är dock upp till någon annan att besvara.

Till följd av att kryptovalutor blir allt populärare både bland privatpersoner och kreditinstitut kommer svensk rätts tolerans avseende pantsättning av kryptovalutor förhoppningsvis prövas rättsligt inom de närmsta åren. Det hela kanske till och med leder till lagstiftning på området. Till dess är det endast möjligt att spekulera kring hur rättstillämparen kan tänkas hantera kryptovalutor inom ramen för ett rättssystem anpassat för egendom med fysisk förlaga.

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

- Adlercreutz, Axel & Pfannenstill, Magnus, *Finansieringsformers rättsliga reglering*, (5:1), Studentlitteratur AB (2010).
- Andreasson, Jens, *Intellektuella resurser som kreditsäkerhet – En förmögensrättslig undersökning* (1:1), Handelshögskolan vid Göteborgs universitet (2010).
- Elgebrant, Emil, *Kryptovalutor, Särskild rättsverkan vid innehav av bitcoins och andra liknande betalningsmedel* (1:1), Wolters Kluwer
- Elgebrant, Emil, *Ägande & värde av utsläppsrätter och andra liknande handelsobjekt – en sakrättslig, redovisningsrättslig och skatterättslig studie* (1:1), Jure förlag AB (2012).
- Franco, Pedro, *Understanding bitcoin – Cryptography, engineering and economics* (1:1), John Wiley & Sons Ltd (2015).
- Håstad, Torgny, *Sakrätt avseende lös egendom*, (5:2), Norstedts juridik AB (1995)
- Judmayer, Aljosha, Stifter, Nicholas, Krombholz, Katharina & Weippl, Edgar, *Blocks and Chains, Introduction to bitcoin, Cryptocurrencies, and their Consensus Mechanisms* (1:1), Morgan & Claypool (2017)
- Kleineman, Jan, *Rättsdogmatisk metod i Juridisk metodlära* (red: Maria Nääv, Maruo Zamboni) (2:2), Studentlitteratur (2018).
- Lennander, Gertrud, *Kredit och säkerhet – Lärobok i krediträtt* (12:1), Iustus Förlag (2020).
- Millqvist, Göran, *Festskrift till Ronny Hagelberg* (1:1), Jure förlag AB (2016).
- Millqvist, Göran, *Sakrättens grunder, en lärobok i sakrättens grundläggande frågeställningar avseende lös egendom* (8:1), Norstedts juridik AB.
- Munukka Jori, *Handelsbalk* (1736:1232) 10 kap. 1 §, Karnov 2021-12-10 (JUNO)

Norman, Karin, Schmauch & Magnus, *Lagarna om kontoföring av finansiella instrument och avvecklingsystem* (1 oktober 2020 version 1A JUNO)

Walin, Gösta, Millqvist, Göran & H. Persson, Annina, *Panträtt*, (3:1), Norstedts juridik AB (2012).

Wallin-Norman, Karin, *Finansiella instrument – Lärobok* (1:1), Jure förlag AB (2011).

Wallin-Norman, Karin, *Kontorätt – Rätt till kontoförda värdepapper* (1:1), Jure förlag AB (2009).

Offentligt tryck

Prop. 1988/89:152, *Om kontobaserat aktiesystem*

Prop. 2002/03:40 *Elcertifikat för att främja förnybara energikällor*

Prop. 2004/05:18 *Handel med utsläppsrätter II*

Prop. 2006/07:115 *Ny lag om värdepappersmarknaden*

Övrigt

CoinMarket cap, Bitconi to USD chart, tillgänglig på <coinmarketcap.com/currencies/bitcoin/> (besökt 2021-09-17)

Euroclear Sweden AB, *Allmänna villkor, Kontoföring och clearing*, Version 2021:1 (2021-10-11), Tillgänglig på <www.euroclear.com/sweden/sv/regelverk-Euroclear-Sweden.html> (besökt 2021-11-05).

European Bank Authority, *EBA Opinion on 'virtual currencies'*, (2014-07-04, EBA/OP2014/08) tillgänglig på <www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/657547/81409b94-4222-45d7-ba3b-7deb5863ab57/EBA-Op-2014-08%20Opinion%20on%20Virtual%20Currencies.pdf?retry=1> (besökt 2021-10-06).

Nakamoto, Satoshi, *Bitcoin: A Peer- to Peer Electronci Cash System*, tillgänglig på <[/bitcoin.org/bitcoin.pdf?>](http://bitcoin.org/bitcoin.pdf?) (besökt 2021-09-28)

Skatteverkets ställningstagande ” *Beskattning av bitcoin och andra s.k virtuella valutor i inkomstslaget kapital*” (2014-04- 23, dnr 131 212709-14/111), tillgänglig på <www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/327766.html>, (besökt 2021-09-11).

Svenska akademins ordbok, ”Krypto”, publicera: 1938, tillgänglig på
<svenska.se/saob/?sok=krypto&pz=4> (besökt 2021-09-05).

Svenska akademins ordbok, ”Valuta”, publicerat:2014, tillgänglig på
<<https://svenska.se/saob/?sok=valuta&pz=4>> (besökt 2021-09-05).

Rättsfallsförteckning

Högsta domstolen

NJA 1910 s. 216

NJA 1932 s. 292

NJA 1956 s. 485

NJA 1980 s. 197

NJA 1986 s. 217

NJA 1994 s. 480

NJA 1998 s. 520

NJA 2000 s. 292

NJA 2007 s. 413

NJA 2009 s. 695

NJA 2009 s. 79

NJA 2011 s. 524

Högsta förvaltningsdomstolen

Högsta förvaltningsdomstolens dom den 4 december 2018, mål nr 2674-18.